Lucian Blaga

Zalmoxis

Zamolxe

Parallel Texts

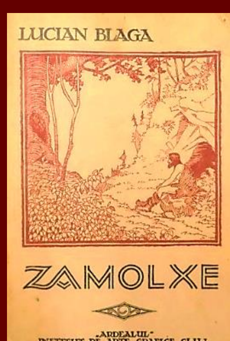
1921

Edited by

Lidia Vianu

Parallel Texts

Translated into English by

Doris Plantus

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro

The University of Bucharest. 2015

Press Release

Monday 14 December 2015

Lucian Blaga

Zalmoxis. Zamolxe

1921.

Parallel Texts.
Translated into English by **Doris Plantus**

978-606-760-027-8

Edited by **Lidia Vianu**

A Poet's Warning to Romania

Contemporary Literature Press is publishing in both English and Romanian *Zamolxe / Zalmoxis*, written by the Romanian poet Lucian Blaga in 1921. It is a dramatic poem, and its subtitle is "A Pagan Mystery".

There are several reasons why we have chosen to publish Blaga's poem in English.

First of all, it was translated by a very gifted Romanian philologist, born in America. Doris Plantus is a writer herself, and not long ago we published her cosmogonic story *The Hermit*.

Contemporary Literature Press publică în limbile engleză şi română poemul dramatic *Zamolxe. Mister păgân*, scris de Lucian Blaga în anul 1921.

De ce am ales oare să publicăm în traducere engleză tocmai acest poem de Blaga?

În primul rând pentru că el a fost tradus în limba engleză de către Doris Plantus, scriitoare română născută în America. De curând am publicat şi o istorisire cosmogonică scrisă de aceeaşi Doris Plantus: *The Hermit*.

În al doilea rând, nu este lipsit de importanţă faptul că poemul lui Blaga a apărut doar cu un an înaintea celor două

On the other hand, Blaga's poem was published just one year before James Joyce's *Ulysses*, and T.S. Eliot's *The Waste Land*.

Even though Modernism was in full swing, Blaga chose to write a poem about Dacian monotheism and the cult of Zalmoxis.

Last but not least, besides being a writer, Lucian Blaga was also a philosopher, academic, diplomat and member of the Romanian Academy—until he refused to support communism, and was demoted to the position of a simple librarian.

While speaking about the remote times of the Getae, of Dacians, and of Zalmoxis—the god that was twice denied by his people—this book is also a prefiguration of its author's fate.

cărți prin excelență moderniste: *Ulysses* de James Joyce şi *The Waste Land* de T.S. Eliot.

Este de remarcat că, într-un moment când modernitatea se afirma cu mai multă putere ca oricând, Lucian Blaga a ales să scrie despre monoteismul dacilor şi despre zeul lor, Zamolxe.

Scriitor, filosof, universitar, diplomat şi membru al Academiei Române, Lucian Blaga nu a acceptat niciodată comunismul, iar sistemul, la rândul lui, a făcut din el un simplu bibliotecar.

Cartea pe care o publicăm acum şi care povesteşte despre geți, despre daci şi despre Zamolxe—zeul renegat de două ori de poporul lui—este o prefigurare, într-un fel, a lucrurilor care i s-au întâmplat autorului însuşi.

Lidia Vianu

Lucian Blaga

Zalmoxis

Zamolxe

Parallel Texts

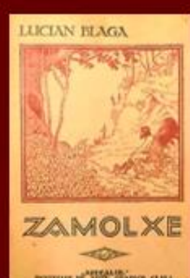
1921

Edited by

Lidia Vianu

Parallel Texts

Translated into English by

Doris Plantus

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro

The University of Bucharest. 2015

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS
http://editura.mttlc.ro

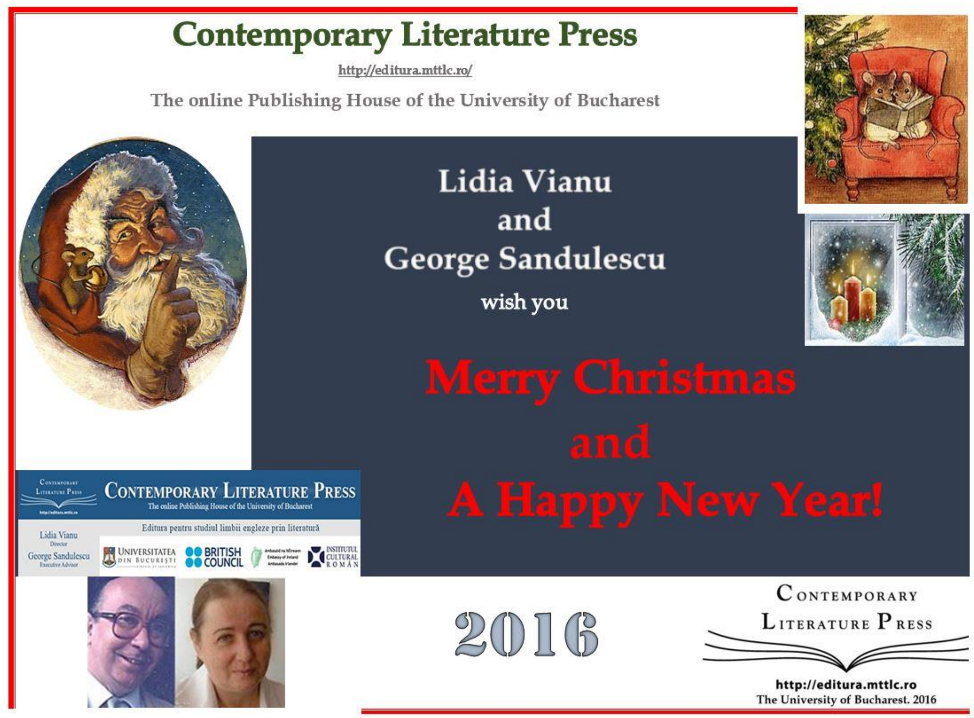
CONTEMPORARY LITERATURE PRESS
The online Publishing House of the University of Bucharest

Editura pentru studiul limbii engleze prin literatură

Lidia Vianu
Director
George Sandulescu
Executive Advisor

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI VIRTUTE ET SAPIENTIA
BRITISH COUNCIL
Ambasáid na hÉireann
Embassy of Ireland
Ambasada Irlandei
INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN

ISBN 978-606-760-027-8

Cover Design and overall Layout by
Lidia Vianu

Subediting: Andrei Bîrsan, Ioana Poenaru
Proofreading: Violeta Baroană, Iulia Dodu, Ana Vartolomei, Lidia Vianu, Cristian Vîjea
IT Expertise: Cristian Vîjea, Simona Sămulescu
PR Manager: Violeta Baroană
Header Design: Elena Ghercă

Lucian Blaga

Zalmoxis
Zamolxe

1921

Parallel Texts
Translated into English by
Doris Plantus

Edited by
Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

1

For my sisters and brother,
MaryAnn, Rebecca, and Danny,
with love everlasting.

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Contents

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

3

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Translator's Foreword

My first translation of *Zamolxe, mister păgân,* emerged out of a translation seminar I took as a graduate student. While I remain proud of that first attempt, I realized some years ago, how much Blaga's play stood to gain by a fresh translation, all the more because I have made modest strides as a translator since then. This second edition, therefore, is a revised translation of my original version in which I have corrected previous errors—some large, some small, while reaffirming certain innovations I find as appropriate now, as they were intuitive back then.

The eloquence of Lucian Blaga's dramatic poem, *Zamolxe, mister păgân,* is its earnest attempt at fording an impossible barrier that separated a Latinized people from a dissociated non-Roman past. Recorded by Herodotus in his *Histories*, corroborated by Strabon and others, and perhaps more importantly, since sustained by oral tradition, Zalmoxis is reported to have been a prophet-priest to a branch of the Thracian people called Getae by Greek writers, and Dacian by the Romans. The Thracians were a ubiquitous tribe stretching from the north of Greece throughout the Balkans, with the Dacians occupying the Danube basin in present day Romania. Although Zalmoxis persists historically in an opaque light as an obscure, passionate hero in the orphic tradition, Blaga openly creates a myth that speaks to the complex and innovative religion of the Thracians at that time: the concept of immortality. He germinates the historical component of Zalmoxis into a mythical persona in order to explore the substance of the myth, thus the story of the enigmatic prophet-priest possesses

little more than the invariant core conceived by ancient Dacians, in terms of factual content in Blaga's play. Herodotus, after all, identifies Zalmoxis as the god of the Dacian religion, whose central tenet was immortality. Beyond that, Zalmoxis is pure Blaga. That is to say, the man, and the myth are poeticized under the artistic and philosophical hand of one of Romania's most prominent poets and philosophers.

The dynamics of translating a work that in its own heart remains conflicted with issues of cultural transmission and autochthonomy presented curious challenges on several levels. Fortunately, Lucian Blaga is remarkable as a writer for his ability to reconcile poetical and philosophical arrays of reasonable inference. The latitude for convergent meaning is generous; the focus of Blaga's myth has a built-in inevitability that allows the task of translation to operate within relatively stable territory. Therefore, despite a Nabokovian temptation to render the real work over a cosmetic embellishment, I aimed for the inherent relativity between characters, plot, and theme, while striving to transpose three-dimensional attributes of language. For practical purposes I strove to translate the first draft in a Ciceronian style before exploiting cultural and historical associations of individual words and phrases. I tried leaving as few of my fingerprints as possible, for as many times as I turned words over (and over). Romanian—the source language—is replete with more than two thousand years of culture, folklore, history, and as many mysteries as Orpheus and Dionysus combined, since linguistic and historical evidence makes the point that its origins include a significant non-Latin root.

The translatability of the text revealed just how pertinent translation theory was to a play whose action is both spatially and temporally remote. Blaga undertook to translate a significant historical and folkloric component of an indigenous culture, without the luxury of knowing the ancient source language. In addition, he was attempting to access a non-Roman ancestral culture via a Latinized people and language. It is not the present concern of this translation to speculate on the political implications of Blaga's intention at that time, although they are exquisitely present; such integral

properties of the play make for fertile discussions in their own right at another time. It is worth noting, however, that such issues of national identity and cultural birthright contribute heavily to the dynamics of the play proper. Part of the myth-making process is, finally, a matter of timing, arrangement and purpose. Not only does Blaga create Zalmoxis as a myth, he does it in a contemporary language of Zalmoxis' posterity—a correctly anticipated maneuver. The fact that he extends an ancient culture to what would be its natural endpoint, reflects Blaga's perception of language as subject to forces of evolution. He manages, hence, to create also a sense of synchretized strangeness in contemporary Romanian, by reinforcing key aspects of oral tradition, not limited to remote metaphor, complex imagery, and extremely inert semiotics. For example, Herodotus tells us that Zalmoxis preached immortality, and at some point sequestered himself in a cave for four years, before returning among his people. Blaga invents the circumstances that shape his play at great risk, no doubt, but he succeeds in providing stunning, yet subtle insight into aspects of Dionysian and orphic mysteries as well. In this fashion, Blaga seems to compensate for the veritable obscurity of the Dacian language, by his haptic and intuitive grasp of the Dacian philosophy on life, community, nature, mythology and spiritual immortality. I too opted for presenting the characters and actions as a philosophical whole, over the exclusive interpretation of linguistic text. This resulted in a translation whose literalness maintains that raw rendering is purer in meaning than a more sophisticated, embellished version. Put another way, I avoided the heresy of interpretation by focusing on Blaga's philosophical framing of the legendary Zalmoxis. What some readers may find awkward in terms of word order or regionalisms, is simply an unapologetic rendering of expression. We are not only traveling across co-temporal languages, but traveling back in time as well. Even Blaga's original Romanian poetic prose, with its odd punctuation and lofty colloquialisms puts the emphasis on the characters' ontology, rather than on linguistic performance.

Consequently, I solved what struck me as a problematic passage in Zalmoxis' opening monologue, and again in Act

III, by creating an internal dialogue. Since this is a spoken part, the length might be too heavy on a Western audience. But this artistic innovation actually speaks to my earlier point: the highly reflexive nature of Zalmoxis' lengthy monologue reveals the meditative nature of Blaga's use of philosophy as a dramatic tool. The sense in the original Romanian is just that—an internal dialogue, the kind of auto-dialectic that craves enlightenment. By breaking up the monologue, I came closer to apprehending not only the character of Zalmoxis, but his relationship to nature, national identity, and immortality of the human soul. In other places, however, I followed syntactic form and overall structure, complete with Blaga's grammar and punctuation.

Doris Plantus

Troy, 2012

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Acknowledgments

I think it would be impossible to offer greater praise of Lucian Blaga's play *Zamolxe*, and indeed his entire corpus than to say I inherited the very intuitive prowess of what he came to define as mythosophy long before I discovered his work. As a first-generation Romanian born in the United States, I did not experience an introduction to Blaga as a native; instead, my first exposure came at 16, when I visited Romania and returned with a book of his poems. Soon after, my cousin, Emilia Lazi Kirch sent me a number of books, which included his dramatic poem, *Zamolxe.* Thus I must thank her first, for providing the opportunity for me to know his particular genius.

I also extend fond gratitude to Lucian Bâgiu, Valeriu Sofronie, and Michael Jones. I am grateful for their encouragement and support, unexpected inspiration and information in my new translation of this work. Also I remain appreciative of Virgil Nemoianu's thoughtful editorial comments.

Finally, I acknowledge the support and enthusiasm of my family, in particular my children, Benjamin and his wife Cristina, and Daniel. They never cease to motivate me even under the most challenging circumstances. Also I thank my father, Deacon Aurel Plantus, and my mother Mary, for giving me the pure essence of my cultural identity, and urging me forward at every turn in my grand journey of fulfillment. Without them, this project would not have been possible.

To everyone who offered constructive criticism, worthwhile suggestions, and the means by which to acquire the necessary contacts in order to complete this task of translation, I thank you with all my heart. Last but not least, a special thank you to Tom Yagiela for his loving support and advice.

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Lucian Blaga
Zamolxe. Poem
1919

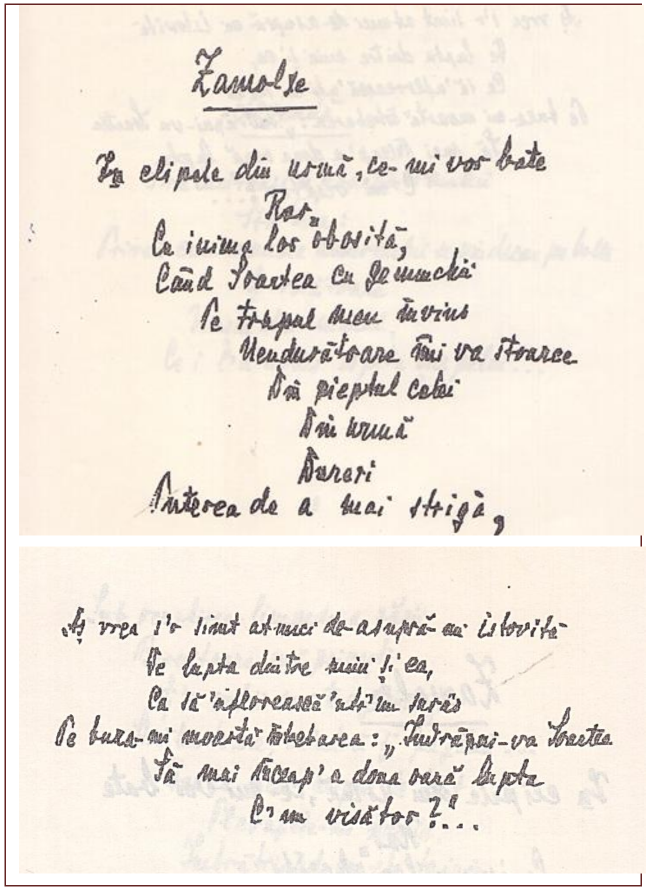
Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Lucian Blaga

Zalmoxis. Parallel Texts.

Translated into English by Doris Plantus

Zamolxe

La clipele din urmă, ce-mi vor bate
Rar
În inima lor obosită,
Când Soartea cu genunchii
Pe trupul meu învins
Nendurătoare îmi va stoarce
Din pieptul celei
Din urmă
Dureri
Puterea de a mai striga,

Aș vrea s-o simt atunci deasupra-mi istovită
Pe lupta dintre mine și ea,
Ca să-nflorească-atunci un surâs
Pe buza-mi moartă întrebarea: „Îndrăgi-va Soartea
Să mai încep-a doua oară lupta
C-un visător?!"...

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro

The University of Bucharest. 2015

Lucian Blaga

Zalmoxis

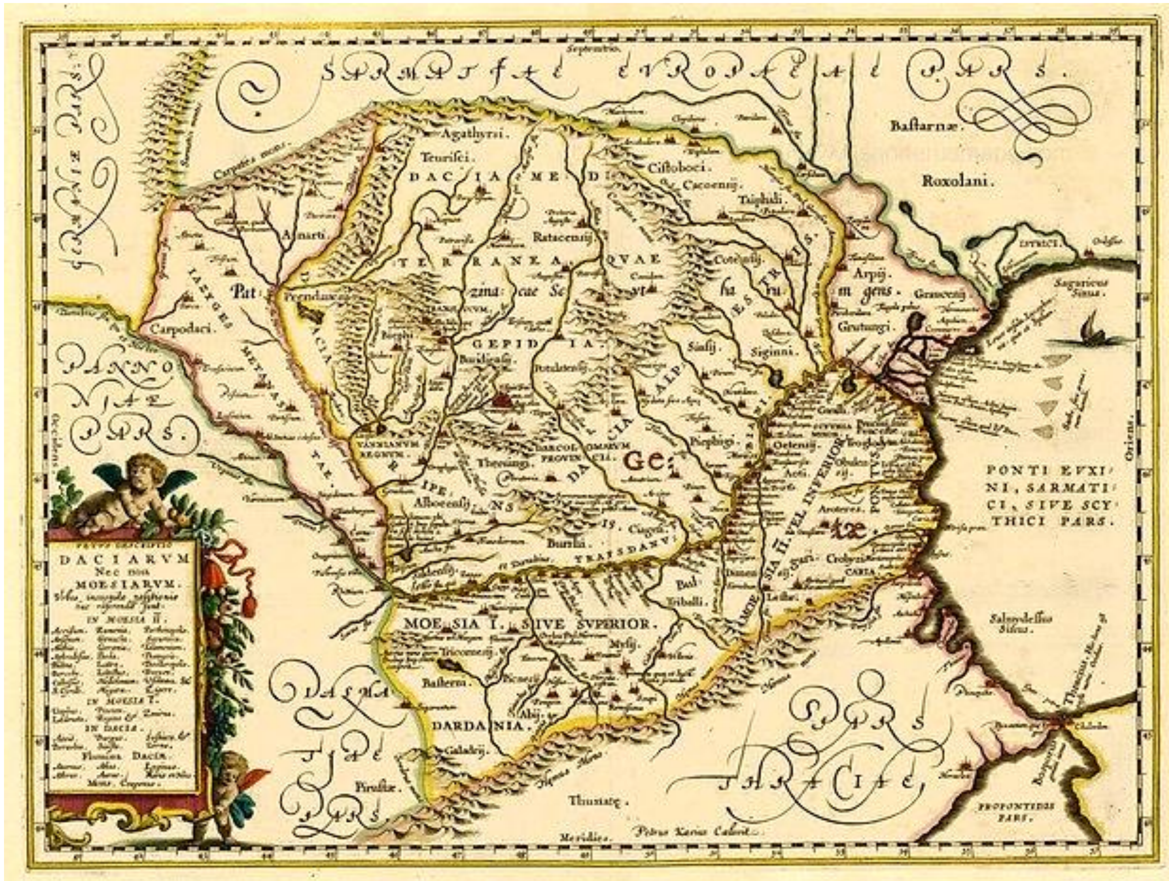
1921

Parallel Texts
Translated into English by
Doris Plantus

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

PERSOANE

ZAMOLXE, în floarea vârstei
MAGUL, bătrân
VRĂJITORUL
CIOPLITORUL GREC
ZEMORA, fiica Magului
CIOBANUL
GHEBOSUL
MOŞNEAGUL
BĂRBATUL
COPII, OSTAŞI, şi POPOR

DRAMATIS PERSONAE

ZALMOXIS, in the flower of his age
MAGUS, an old priest
THE SORCERER
THE GREEK WOODCARVER
ZEMORA, Daughter of Magul
THE SHEPHERD
THE HUNCHBACK
THREE APPARITIONS:
OLD MAN
YOUNG MAN
MAN ON THE STAKE
CHILDREN:
THE SMALLEST CHILD
THE MIDDLE CHILD
THE OLDEST CHILD
SOLDIERS

BACCHANTE
DACIAN PEOPLE

Acțiunea se petrece în munții Daciei.

The action takes place in the Dacian mountains, cc 1BC.

Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

17

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

ACTUL ÎNTÂI

ACT I

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

I

O peşteră larg căscată. Multe stânci. Amurg. Un stejar bătrân cu o scorbură. Zamolxe, cu o piele de căprioară pe umeri, şade în fața peşterii, pe o piatră.

ZAMOLXE
(singur)

Mă-mpărtăşesc cu câte-un strop din tot ce creşte
şi se pierde.
Nimic nu mi-e strein,
şi numai marea îmi lipseşte.
Duhul meu—al meu sau al pământului e tot atât—
şi-a aşternut aici cojocul său de muşchi şi-aşteaptă.
De câte ori nu cântă, el aşteaptă,
şi visul vine harnic să-l dezmierde.
Lac îmblânzit de zile fără vânt sunt eu

A large cave entrance. [1]Many rocks. Dusk. An old hollowed oak tree. Zalmoxis sits on a rock at the mouth of the cave, a deerskin wrapped around his shoulders.

ZALMOXIS
(*alone*)

I make communion with drops of all that thrives
and is lost.
Nothing is strange to me,
and only the sea I am missing.
My Spirit—mine and the earth's is just as much as this—
and it has spread here its mighty cloak and waits.
Sometimes he sings not, he waits,
and the dream comes heartily to pamper him.
A lake calmed by days without wind, am I,

[1] Kolgaion is the name of the holy mountain associated with the Getae, as recorded by Strabon, *Geografia*, VII, 3,5.

şi-s singur.
Atât de singur că de mult uitat-am să mai fac deosebire
între mine şi-ntre lucruri.

(adresându-şi spiritul în natură)
Numai om cu om eşti: tu şi eu.
Singurătatea spălăceşte-aceste mărginiri
şi împletindu-te cu taina lor, te pierzi în stâncă
şi te scurgi în unde şi-n pământ.
Nu ştiu:
mă-ntorc în mine, ori cucernic îmi îndrept
urechea spre păduri?
Aud un glas de mierlă zgomotoasă ;
E Dumnezeu?
E Orbul?

Departe eşti poporul meu dac, neam de urşi.
Religie nouă şi vânjoasă încercat-am să-ți aduc

and I am alone.
So alone that I long have I forgotten the difference
between me and things that surround me.

(addressing his spirit in nature)
Man to man are you: you and I.
Solitude washes away the defining edges,
and weaving yourself into their secrets, you lose yourself
in the rock
and run off in waves and into the ground.
I do not know:
do I turn inward or, conquering, do I incline my
ear to the forest?
I hear the voice of a noisy blackbird:
Is it God?
Is it the Blind One?

Distant are you, my Dacian people, clan of the bear.
A new and robust religion tried I to bring you

din inima necunoscutului.
Voiam să-ți fiu un bun răsad,
dar tu, nențelegându-mi rostul, mi-ai lovit
cu pietre vorbele.
A fost o vreme când urlam. Voiam să răzvrătesc
şi munții împotriva ta, şi le strigam:
„Rostogoliți-vă cerurile, nebunia şi apele
peste mândria neamului meu trac—"
ci azi veninul mi s-a potolit,
şi în zilele-mi făr' de sfârşit s-a aşezat
un prund de-nțelepciune.

E mult de-atunci, mult. Soarele îşi coborîse
toată mierea în livadă când ți-am spus
parabola cu Orbul.
Despre Dumnezeu nu poți vorbi decît aşa:
îl întrupezi în floare şi-l ridici în palme,
îl preface în gînd şi-l tăinueşti în suflet,

from the heart of the Unknown One.
I wanted to be a good seedling for you,
but you, knowing not my purpose, you struck
with stones my words.
There was a time when I howled. I wanted to raise
even the mountains in mutiny against you, and I called to them:
tumble down your skies, madness and waters
upon the pride of my Thracian brethren—
but today my venom has subsided,
and over my days without end has settled
a bedrock of wisdom.

It is a long time since that time, a long time. The sun had driven down
its honey into the orchard, when I told you
the parable of the Blind One.
You cannot speak of God but in this way:
you embody him in a flower and raise him in your palms—

îl asemeni c-un izvor şi-l laşi să-ți curgă lin
peste picioare,
îl prefaci în soare şi-l aduni cu ochii,
îl închipui om şi-l rogi să vie-n sat,
unde-l aşteaptă toate visurile omeneşti.
Arunci grăunțe între brazde şi zici:
„Din ele creşte Dumnezeu."

În dimineața ceea, ca să mă priceapă şi copiii,
l-am schimbat în orb.
Le-am spus: „Noi suntem văzători,
iar Dumnezeu e-un orb bătrân.
Fiecare e copilul lui—
şi fiecare îl purtăm de mână".
Căci nu ești tu, Dumnezeire, neînțelesul orb,
ce-şi pipăie cărarea printre spini?
Nu ştii nici tu de unde vii şi unde mergi.

—you conceive him in your mind and make him a
mystery in your soul—
— you perceive him a wellspring and let him run gently
over your feet…
…you make him the sun and gather him with your eyes,
you imagine him a man and invite him to your village—
— where every human dream awaits him.
You scatter grains between the furrows and you say:
From these grains grows God.

In that very morning, that even children
may understand me,
I made him blind.
I told them: "We are the seeing,"
...while God is an old blind man.
Not even you know whence you come nor where you go.
You are the tormented thought crushed in space.
You writhe eternally
fumbling to make miracles, as never were before,

Eşti chinuitul gând strivit în gol.
Te zbuciumi veşnic, dibuind
să faci minuni cum n-au mai fost,
dar braţele nu-ţi sunt aşa de tari
precum ţi-e visul de înalt.
Atât de des tu cazi înfrânt
şi nici nu bănuieşti furtuna de lumină ce-ai creat-o.
Mă strigi?
Mă chemi?
Din fundul unei mări?
Turbărătoru-ţi chiot vine, vine.
Iată, sunt făptura ta, şi-aici sunt ochii mei ; îi vrei?
Nu suntem oare pentru ca fără de silă
să luăm pe micii noştri umeri
soarta ta, puternicule Orb?
Tăcutule, tristule;
noi mântuitorii tăi,
noi sălbaticii copii.

but your arms are not as strong
as your dream is lofty.
So often you fall defeated
and never suspect the storm of light you created.
Do you cry out to me?
Do you call me?
From the bottom of the sea?
Your turbulent shout comes, it comes.
Behold me, I am your incarnation, and here are my eyes,
do you want them?
Are we not instead meant to take without coercion
upon our small shoulders,
your fate, all powerful Blind One?
Quiet One, Sad One:
we, your saviours,
we, the wild children.

De ce mi-au sfârticat cu pietre gura
când astfel le vorbisem despre tine
în dimineața ceea?
Nu era destul de darnic soarele,
şi gândurile mele speriau din cuiburi paserile?
Nu eram destul de blând?

De-atunci s-a prăvălit atâta timp,
şi iezerul cu unda lui mi-a mângâiat amarul.
Aici sunt aiuritele tăceri
din care poți privi în dosul lumii.

(Se ridică, şi din scorbura stejarului scoate un fagure galben. Îl stoarce – şi mierea curge în nisip.)

O toamnă nouă.
Stupul mi-e sătul, şi mierea-i curge de pe buze

Why did they smash my mouth to bits with stones
when I had spoken this way to them of you
in that morning?
Was not the sun kind enough
and were my thoughts frightening the birds from their nests?
Wasn't I gentle enough?

Since then so much time has collapsed
and the mountain lake with its wave comforted my bitterness.
Here are the rambling silences
from which you can behold from the backside of the world.

He rises and takes from the hollow of the tree a yellow honeycomb. He crushes it with his fingers and the honey drips onto the sand.

Oh, new autumn.
My hive is full and its honey drips from the lips

ca laptele din gura unui prunc ce-a supt prea mult.
De-acum, amurgurile reci vor face rând pe rând

din fiecare frunză de stejar un clopoțel de-aramă,
iar noaptea vor cădea mai multe stele.
În gura peşterii
voi sta, în pace să le număr, şi-mi voi zice:

„Stele se-ntorc în lume!"
Dar paşii mei, scoțând scântei din cremene,
vor mai găsi vreodată drumul
spre cetate,
spre lume?

Râzând,
în templul ei voi arunca semințe multe
pentru porumbii Orbului.

like milk from the mouth of an infant that has sucked too much.
From now on the chilly dusks will make one after the other
from every oak leaf a bell of brass,
while many more stars will fall at night.
In the mouth of the cave
will I stand quietly, to number them, and I will say to myself:

The stars are returning to the world!
But will my footsteps, sparking from where they strike the flint rock
ever find the road that leads
to the fortress,
to the world?

Laughing
in their temple I will hurl many seeds
for the doves of the Blind One.

(Intră în peşteră.)

He enters into the cave.

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

II

Nu departe în fund se văd zidurile cetății. În stânga o parte a templului, columne şi trepte jur împrejur. În fața templului, ceva mai îndărăt, o spânzurătoare. Apus de soare. Ostaşi păzesc templul; ei zac grămadă, numai unul e în picioare pe trepte cu sulița pe umăr. Doi muncitori întârzie cu cele din urmă lucrări la spânzurătoare.

UN OSTAŞ
(către ostaşul străin)
Unde te-au prins ai noştri?

OSTAŞUL STRĂIN
Lângă Dunăre.

ALT OSTAŞ
Şi nu ți-e niciodată dor de țara ta?

The walls of the fortress can be seen mid-stage. On the left is a part of the temple, columns and stairs all around. In front of the temple, off to the side, are gallows. Sunset. Soldiers guard the temple, huddled in a pile. Only one is standing on the steps with a spear resting on his shoulder. Two workers hurry with finishing touches on the gallows.

FIRST SOLDIER
(*addressing a foreign soldier*)
Where did our people capture you?

FOREIGN SOLDIER
By the Danube.

SECOND SOLDIER
Don't you ever miss your own country?

OSTAŞUL STRĂIN
O, da. La noi cresc portocali cu fructe roşii;
zeii nu au coarne boureşti cum cei hrăniți de voi,
Şi iarna cerul nu roieşte fulgi de nea.
La noi e totul altfel,
doar soarele se-aseamănă aşa de mult cu cel de-aici,
c-aproape crezi, că-i unul şi acelaşi.

(Toți râd.)

ÎNTÂIUL OSTAŞ
(către străin)
Tu eşti întâiul sclav care se bucură
de-un slobod trai pe-aceste plaiuri.
Viețuieşti cu-aceleaşi drepturi ca şi noi.
Nu-ți ştiam prea-ndurător stăpânul.
Răspunde, libertatea cum ți-ai dobândit-o?

FOREIGN SOLDIER
Yes, of course. In our country orange trees grow with red fruit;
the gods have not the horns of oxen like those you raise,
and in the winter, the sky swarms not with snow.
In our land everything is different,
but the sun is so much like yours
that you would think they are one and the same.

Everyone laughs.

FIRST SOLDIER
(to the foreign soldier)
You are the first slave who rejoices
over a liberated life on these plains.
Why, you have the same rights as we do.
We didn't know your merciful master, though.
Tell us, how did you win your freedom?

OSTAŞUL STRĂIN
(*şiret*)
Cu... opincile profetului...

CEILALȚI
Cu ce? Haide, spune, povesteşte!

OSTAŞUL STRĂIN
E mult de când gonirăți pe Zamolxe?

ÎNTÂIUL OSTAŞ
Vreo câțiva ani.

OSTAŞUL STRĂIN
Ei bine, mucenicii lui se tot sporesc de-atunci
pe sub pământ, ca iepurii de casă.
Altfel, de ce-am păzi noi templul zi şi noapte?
Magul se-nspăimântă de puterea lor, şi, precum ştiți,
făgăduit-a chiar pe fiica lui ca dar sălbatic

FOREIGN SOLDIER
(*cunningly*)
With... the prophet's slippers...

SEVERAL SOLDIERS
With what? Come then, tell us the story!

FOREIGN SOLDIER
How long has it been since you chased Zalmoxis away?

FIRST SOLDIER
A few years.

FOREIGN SOLDIER
That's good. His followers are thriving
beneath the earth like rabbits in the yard.
Otherwise, why would we be watching the temple day and night?
Magus is terrified of their strength, and as you all know,

Celui ce va da de urma lui Zamolxe.
Ori ați uitat?

AL DOILEA OSTAŞ

Ehei, Zemora turburătoarea! Câți n-o doresc!

OSTAŞUL STRĂIN

(zâmbind a glumă)

Cum eu trăiam mai mult din mila cânilor,
mă hotărâi să caut ascunzişul lui Zamolxe.
Am iscodit prin munți. Vreo nouă zile ostenitu-m-am
prin văgăuni, dar n-am găsit
decât nişte opinci întortocheate. Mi-am zis:
„Sunt ale profetului!” — Le-am dăruit preotului.
E-adevărat, îi aduceam numai opincile,
nu capul lui Zamolxe, cu toate acestea,
Îmi hrăneam nădejdea că de nu-mi dă
pe Zemora pentru totdeauna de soție, îmi va da-o

he has promised his daughter as a wild gift
to the one who uncovers Zalmoxis' tracks.
Or have you forgotten?

SECOND SOLDIER

Ah-ha, the wild Zemora! Who doesn't desire her?

FOREIGN SOLDIER

(smiling at the joke)

Living a sorrowful life as I was, mostly by the kindness of dogs,
caused me to seek the hiding place of Zalmoxis.
I searched him out in the mountains. I sought him wearily for nine days
in the backwoods, but I found nothing
but his curled up slippers. I said to myself:
these are the prophet's! I made a gift of them to the priest.
It's true, I brought him only the slippers,
not the head of Zalmoxis — but regardless
I nurtured my hope — that even if he didn't give me

pentr-o noapte cel puțin. Ce? Frumoasă sărbătoare!
Dar Magul fu zgârcit şi-mi dete
doar această zdreanță de libertate.
Ieri m-a întrebat: „Când îmi aduci şi capul lui
Zamolxe?"
I-am zis: „Când şi-l va pierde ca opincile, sfinția ta!"

OSTAŞUL DE STRAJĂ
(în picioare)
Răspuns cuminte,
dar mai bine rămâneai tot sclav
decât să străjuieşti cu noi viclene temple
văduvite de credință.
De lene ni se-ngraşă tălpile pe-aceste sfinte lespezi.
Unde-s vremile ce răsunau din bucium către soare?
Prin câlți de codri altădată săgetam
bourii între coarne

Zeomora for my wife forever, at least
for one night. So what? A beautiful holiday!
But Magus had been too stingy to give me
anything but this rag—of liberty.
Yesterday he asked me: when will you bring me the head of
Zalmoxis?
I answered: when he loses it like his slippers, your holiness!

SOLDIER ON WATCH

A wise response,
But better you should have remained a slave
instead of guarding the temple with a cunning lot like us
widowed of faith.
Our soles grow fat from laziness on these hallowed
gravestones.
Where are those times when the sound of the trumpet aimed
toward the sun?
And through the flaxen stubble out arrows flew

AL TREILEA OSTAŞ
şi pescuiam din fluvii somni rotunzi
ca pulpele fecioarelor.

AL PATRULEA OSTAŞ
(către cel de strajă)
Uite funia spânzurătorii cum o mişcă vântul—
îți face semn!

AL CINCILEA OSTAŞ
Răbdare, nu cârtiți, copii, răbdare.
Când s-a mişca vrăjmaşul la hotare,
ne vom urni puhoi urlând spre mare,
şi Magul o să uite de altare.

OSTAŞUL DE STRAJĂ
Ghiciți, băieți, ghicitoarea mea: Sunt ființe

between the horns of oxen?

THE THIRD SOLDIER
and the catfish we pulled from the brooks were as round
as the calves of maidens.

THE FOURTH SOLDIER
(addressing the soldier on watch)
Look at how the hangman's noose sways in the wind—
it gives you a sign!

THE FIFTH SOLDIER
Patience, don't grumble, children, patience.
When the enemy moves about us
we will send a howling torrent to the sea
and Magus will forget about his altars.

SOLDIER ON WATCH
Guess my riddle, boys: there are beings

ce nu-s aievea,
şi totuşi omul le păzeşte de primejdii!
De ce? Ca omul, tot el, să aibă de la cine,
în primejdie fiind, să ceară ajutor...

AL ŞAPTELEA OSTAŞ
Ghicitoarea ta e ciută de-nțeles.

AL OPTULEA OSTAŞ
Ba nu. Aceştia-s zeii!

AL NOULEA OSTAŞ
Le cerem ajutor.

ÎNÂIUL OSTAŞ
Şi totuşi, noi le ținem pază de tâlhari,
noi, cu sulițele noastre.

that are not real,
yet a man protects them from dangers!
Why? So that very man can have from whom to beg
for help in times of danger...

THE SEVENTH SOLDIER
Yours is a beast of a riddle to understand.

THE EIGHTH SOLDIER
On the contrary. These are gods.

THE NINTH SOLDIER
We ask for their help.

THE FIRST SOLDIER
And still we watch over them and keep thieves at bay
with our spears.

OSTAŞUL DE STRAJĂ
(*batjocoritor)*
Şi ei nici măcar nu sunt! Ha-ha!

AL DOILEA OSTAŞ
(*către cel de strajă)*
Nu eşti şi tu unul dintre „orbii" lui Zamolxe?

AL TREILEA OSTAŞ
Linişte! Magul iese din altar.

(*Toți se aşază în două rânduri. Magul trece printre suliți şi-i priveşte ager în ochi*.)

MAGUL
(*aspru)*
Corbi vreau să văd în zori pe furci!
Ați înțeles?

SOLDIER ON WATCH
(*making fun*)
And they aren't even real! Ha-ha!

THE SECOND SOLDIER
(*addressing the soldier on watch*)
Aren't you one of Zalmoxis' "blind ones" too?

THE THIRD SOLDIER
Quiet! The Magus is coming out of the altar.

(*Everyone assembles into two lines. Magus walks among the spears and looks with agile eyes*.)

MAGUS
(*sharply*)
I want to see ravens on your pitchforks at dawn!
Have you understood?

La noapte. Nu cruțați pe nimeni.

(*Dispare în dosul templului. Ostaşii se închină şi s-aşază la locul lor.*)

AL PATRULEA OSTAŞ
Înaltul Preot ți se sfredeleşte cu privirea
până-n ochii gândului.

AL CINCILEA OSTAŞ
Bătrânul Mag! N-ați auzit? Pe când cântau cocoşii
a plecat spre miazăzi cu fiica lui. S-a-ntors târziu.
Fără de ea. Ce-i drept, frumoasă e, iar furia „orbilor"
e mare; de frica lor
o fi ascuns-o undeva departe în munții păstrători
de taine şi comori.

Tonight. Spare no one.

(*Magus disappears in the back of the temple.*)

THE FOURTH SOLDIER
The high priest has such a piercing look
he can see through to your thoughts.

THE FIFTH SOLDIER
Old Magus! Didn't you hear? While the cocks were still singing
he left with his daughter. He returned late.
Without her. It's true, beautiful is she, but the fury of the "blind ones"
is great; for fear of them
he would have hidden her far off in the mountain—keeper
of secrets and treasure.

AL ŞASELEA OSTAŞ
(încet)
Spun oamenii că el nu doarme niciodată.

AL ŞAPTELEA OSTAŞ
În întuneric, ochii lui se văd ca ochi de lup,
tăciuni aprinşi în vânt.

AL OPTULEA OSTAŞ
(*misterios)*
Magul e tăcut.

AL NOUĂLEA OSTAŞ
Magul e rece.

ÎNTÂIUL OSTAŞ
Statornic ca un obicei rămas din zilele strămoşilor.

AL DOILEA OSTAŞ

THE SIXTH SOLDIER

People say he never sleeps.

THE SEVENTH SOLDIER
In the darkness he has the eyes of a wolf,
glowing embers in the wind.

THE EIGHTH SOLDIER
(*mysteriously*)
Magus is silent.

THE NINTH SOLDIER
Magus is cold.

THE FIRST SOLDIER
Steadfast as a tradition left from the days of our forefathers.

THE SECOND SOLDIER

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Setos de sânge ca o fiară.

OSTAŞUL DE STRAJĂ
(*izbucneşte*)
Mai mult decât o fiară. Setos de singe ca învățăturile sfinte de astăzi şi din toate vremile.

OSTAŞUL STRĂIN
Ce roşu-i cerul

AL PATRULEA OSTAŞ
şi spânzurătoarea-i gata.

OSTAŞUL STRĂIN
(*privind spre templu)*
Prieteni,
ne pândeşte o noapte grozavă;
din templu—furiş—a ieşit un motan,
semn rău.

Bloodthirsty as a beast.

SOLDIER ON WATCH
(bursts out)
More than a beast. Bloodthirsty as the holy lessons of today and all times.

FOREIGN SOLDIER
How red the sky is ...

THE FOURTH SOLDIER
and the gallows are ready.

FOREIGN SOLDIER
(*looking toward the temple*)
Friends,
a dreadful night stalks us—
a tom cat sneaks out from the temple—
a bad sign.

AL CINCILEA OSTAŞ

Motanul cu ochi verzi ca ai Magului.
Prindeţi-l, prindeţi-l!
Legaţi-i cu funia stârvul de furci,
să se sperie toţi răzvrătiţii!

OSTAŞUL DE STRAJĂ

(*izbucneşte într-un hohot şi se-ntoarce spre templu)*

Ha-ha!
O, zei,
mucegăiţi de veşnicie!
Nu-i nici un pumn încleştat,
să dărâme minciuna cu stâlpii de piatră?
Al morţilor poate!
Ieşiţi, îngropaţii de vii în pământ,
şi voi, azvârliţii pe râuri!
Eu, unul din cei ce rămân credincioşi
lui Zamolxe, vă chem din adânc:

THE FIFTH SOLDIER

A tom cat with green eyes like those of Magus'.
Catch him! Catch him!
Tie his carcass to the pitchfork with a rope
so we can frighten all the rebels!

SOLDIER ON WATCH

(*bursts out laughing and turns back toward the temple*)

Ha-ha!
O gods,
moldy with eternity!
Is there not one tight fist
to smash the lie with stone columns?
Among the dead perhaps!
Come out you who have been buried alive—
and you who have been cast upon rivers!
I, one of Zalmoxis' remaining faithful
summon you forth from the deep:

prăbuşiţi sanctuarul!
O, zei, apăraţi cu pisici spânzurate,
mi-e scârbă.
C-o lance ţintită în porţile voastre
mă-nchin,
eu sunt omul—
Ha-ha, vă salut!
(Aruncă lancea în poarta templului. Ceilalţi sar şi-l doboară cu lovituri de suliţi.)

lay siege to the sanctuary!
O, gods, shielded by strangled kittens.
I am disgusted.
With my spearpoint aimed at your gates
I bow down,
I am the man—
ha-ha—I salute you!

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

III

Bordeiul unui vrăjitor. Noapte. Pe vatră arde focul. Flăcările luminează întreg bordeiul. Vrăjitorul are pe frunte coarne trace.

VRĂJITORUL

(*Ia dintr-un ungher un craniu omenesc, toarnă dintr-un ulcior vin în el şi-l aşază pe vatră lângă flăcări. S-aud lovituri în uşă.*)

Cine e?

O VOCE

Magul.

(Vrăjitorul deschide.)

A sorcerer's cottage. Night, Fire burns in the hearth. The flames light up the inside. The sorcerer wears Thracian horns.

SORCERER

(*He takes from a corner a human skull, and fills it with wine from a jug. Loud pounding is heard at the door and he sets the skull down on the hearth.*)

Who is it?

MAGUS

Magus.

The Sorcerer opens the door and lets him in.

MAGUL
(*intră gâfâind)*
Dă-mi adăpost sub straşina puterii tale.
Nu de tunete,
dar de năpârci.
S-au răsculat învățăceii lui Zamolxe.
Un zvon trecu spre seară prin cetate
că m-aşteaptă gârla-n noaptea asta.

VRĂJITORUL
Şi templul?

MAGUL
Îl străjuiesc ostaşi voinici.

VRĂJITORUL
Voinici or fi, dar sunt şi credincioşi?

MAGUS
(*rushing in out of breath*)
Give me shelter beneath the roof of your power. Not from thunder,
but from vipers.
Zalmoxis' disciples have risen up.
Word travels through the fortress
that the throng awaits me this night.

SORCERER
And the temple?

MAGUS
The hearty soldiers keep watch over it.

SORCERER
Hearty they may be, but are they faithful?

MAGUL

Ca fumul de tămâie.
(Se mai linşteşte.)

VRĂJITORUL
S-a-ntors Zamolxe?

MAGUL
De când fugi, nu i-au mai dat de urmă.
Spun unii că s-a prăpădit stingher prin munți,
dar alții mai şoptesc că va să vie iarăşi,
să-mi smulgă templul şi să sfarme zeii.

VRĂJITORUL
Sunt tocmai şapte ani de când ai îndârjit
mulțimea să-l alunge.
Eu nu te-am sfătuit, căci un profet
nu e nimic, dar un profet lovit e mult.

MAGUS
(growing calmer)
Like the smoke from the incense.

SORCERER
Has Zalmoxis returned?

MAGUS
Ever since he ran off, they haven't found his trail.
Some say that he has become a lonely wretch in the mountains,
but others whisper that he will surely come again
to snatch the temple away from me and smash the gods.

SORCERER
It is actually seven years since you persuaded
the people to cast him out.
I didn't advise, because a prophet
is nothing, but a prophet struck down—is great.

MAGUL
(*scârbit)*
Poporul, poporul!

VRĂJITORUL
Ce sfânta-ar fi prostia lui de n-ar fi schimbăcioasă!

MAGUL
(*deznădăjduit)*
Amară de-ntrebări mi-e inima. Zeii, cum ni-i vom scăpa?
Cum, o, cum îi vom scăpa?
Eu—pândarul veşniciei—cad.

VRĂJITORUL
Zeii se hrănesc cu suflet omenesc.
Când se isprăveşte-acest nutreț,
când nu mai crede nimenea în ei,

MAGUS
(disgusted)
The people! The people!

SORCERER
How holy would his stupidity be if he weren't so fickle!

MAGUS
(*despairingly*)
My heart is bitter with questions. The gods—how will they save us?
How, o how will we save them?
I—the keeper of eternity—fall.

SORCERER
The gods feed on the human soul.
When this nutrient has been depleted,
when all cease to believe in them,

s-adună trişti şi-şi cheamă marele sfârşit.
Nu le mai poate ajuta nici mierea
şi nici laptele de capre.
Laptele de capre, care, fără de-a fi muls,
se scurge pentru ei prin buruieni când ugerele
sunt prea pline.

MAGUL
(*ridică brațele)*
Nemuritorilor, vă zvântă necredința!
De nicăieri nu vă mijeşte mântuirea!
Zadarnic ani m-am zvârcolit atâta-n neodihnă.
Răspunsul
nu mi l-au dat nici tablele
înțelepciunii negre-aduse din Egipet,
nici amintirea sibilinicelor sfaturi
Aauzite-n fumul de la Delfi.

VRĂJITORUL

they gather sadly, and call for their great end.
Neither honey, nor goat's milk shall help them.
Goat's milk,
if it is not milked
runs over the weeds for them when their udders
are too full.

MAGUS
(*raising his arms*)
You, undead, your faithlessness dries up!
Your salvation blinks from nowhere!
For years have I tossed restlessly and in vain.
The answer
Not even the black tablets
of wisdom brought forth from Egypt gave me,
not even the Sibyll's recollection of advice
heard in the smoke at Delphi.

SORCERER

Nici cea mai naltă dintre multele virtuți?

MAGUL
(îşi adună gândurile)

Viclenia?

VRĂJITORUL
Izvorul nesecat de bune sfaturi.
Vino, liniştete-te. Răspunsul căutat va trebui
să-ți bată într-o zi la poartă—
dacă astazi nu, atuncea mâine.
Credința veche n-o să moară:
un butuc de vie-l crezi de mult uscat,
şi totuşi toamna îl găseşti mai încărcat
de struguri decât orişicând.
Să ne-aşezăm în pâlpâirea vetrei. Eşti obosit?
Răbdare.
În adăpostul meu e cald.
Aşa. Şi-acuma, înc-odată: viclenia!

Not even the highest of virtues?

MAGUS
(*collecting his thoughts*)

Deceit?

SORCERER
The eternal spring of advice.
Come, calm yourself. The answer you seek will have
to knock on your door one day—
if not today, then tomorrow.
The old faith will not die:
a trunk of the grape vine you think long dry
is even more laden than ever
with grapes than ever in autumn.
Let us sit near the flickering hearth. Are you tired?
Have patience.
In my shelter it is warm.
So. And once again: deceit!

MAGUL
(*luminându-se dintr-o dată*)
Un gând, bătrânule, un gând.
Ascultă- mă. Nu-s singur. Tu-mi eşti bun.
Tu nu m-ai părăsit.
Să-ntindem în ascuns poporului o cursă?
Mulțimei să-i lăsăm nălucă.
Religia lui Zamolxe-şi face cuib acum
şi-n inimile cele mai statornice prin vechile ogaşe.
El nu s-a-ntors, şi totuşi e aci.
El ne doboară zeii pentru Orbul său.
Ce-ar fi să răspândim povestea în popor
că Zamolxe a fost un zeu el însuşi?
Ce pierdem?
Avem un zeu mai mult în primitorul nostru templu,
dar astfel mântuim întreg soborul zeilor.
Oamenii divinizând pe Zamolxe
îi vor uita învățătura.

MAGUS
(*brightening suddenly*)
A thought, old one, a thought.
Listen to me. I'm not alone. You are good for me.
You haven't abandoned me.
Shall we spread a curse secretly among the people?
We should give the people a ghost.
Zalmoxis' religion is now making itself a nest
in the hearts of the most faithful through the old quarters.
He hasn't returned and yet he is here.
He smashes our gods for his Blind One.
So, how would it be if we spread the story among the people
that Zalmoxis, himself, was a god;
What have we to lose?
For the price of one extra god in our gracious temple,
we will save the whole pantheon of gods.
As the people begin to worship Zalmoxis,
they will soon forget his teachings.

VRĂJITORUL
O cursă vrednică de isteţimea unui mag.
Legendă făcătoare de minuni: ce solzi strălucitori,
şireată, ochi de şarpe!
Oamenii divinizând pe Zamolxe îi vor uita învăţătura?
E gândul tău? O, mare-preot.

MAGUL
Nu-i nimenea-n bordei?
Ţi-e uşa bine zăvorâtă?

VRĂJITORUL
Să nu ai nici o teamă.

MAGUL
Ogoru-i proaspăt,
şi legenda va întinde rădăcini.

SORCERER
A worthy trap from the wisdom of a magician.
A legend- maker of miracles. What sparkling scales,
crafty, snake eyes.
People will deify Zalmoxis—and they will forget his teachings.
Is this your idea? Oh, great priest.

MAGUS
There is no one else in your cottage?
Is your door bolted shut?

SORCERER
Have no fear.

MAGUS
The field is fresh
and the legend will stretch forth its roots.

Poporul va striga:
„Să aşezăm statuia lui Zamolxe-n templu,
între ceilalți zei, cum se cuvine."
Când nu mai e nici o putere
să-nfrângă-nvățătura unui nou profet,
un singur lucru e mai tare ca profetul:
statuia lui!
Dă-mi mâna ta şi prietenia gândurilor tale!

VRĂJITORUL
(*îi întinde mâna*)
Mâna şi cuvântul meu!

MAGUL
(*încet*)
De tine-ascultă apa!

VRĂJITORUL
(*mai încet*)

The people will shout:
Let us place the statue of Zalmoxis in the temple
among the other gods, as it is fitting.
When there is no more strength left
to harness the teachings of a new prophet,
a single thing is more powerful than the prophet himself:
his statue!
Give me your hand, and the friendship of your thoughts!

SORCERER
(*extending his hand*)
My hand and my word!

MAGUS
(*softly*)
Even the water obeys you!

SORCERER
(*quieter still*)

De mine-ascultă focul!

MAGUL

De tine-ascultă vântul!

VRĂJITORUL

De mine-ascultă stelele!

MAGUL

Şi mai presus de orişice,
de tine-ascultă tot ce nu e.

VRĂJITORUL

Eu ştiu vrăji poveştile să se prefacă-n adevăr.

MAGUL

Ţi-am dat povestea.

VRĂJITORUL

Even the fire obeys me!

MAGUS

Even the wind obeys you!

SORCERER

Even the stars obey me!

MAGUS

Above all things,
even all that is not obeys you.

SORCERER

I know how to bewitch stories so that they become truth.

MAGUS

I gave you the story.

SORCERER

Eu îi adaug descântecul.

MAGUL
(*tresare*)
Un zgomot surd lângă bordei.

VRĂJITORUL
Doar paşi ai liniştei. N-aud nimic.

MAGUL
Ura lor m-adulmecă. Deschide uşa şi ascultă!

VRĂJITORUL
(*deschide; apoi, c-un strigăt*)
Arde cetatea!

(*Amândoi sar în prag.*)

I will add the spell.

MAGUS
(*startled*)
A muted sound near the cottage.

SORCERER
It's only the footfall of silence. I hear nothing.

MAGUS
Their hatred tracks my scent. Just open the door and listen!

SORCERER
(*opens the door and lets out a yell*)
The fortress is burning!

(*Both leap into the doorway.*)

MAGUL
(*furtunos*)
Pârjol spre miazăzi.
Încăierare. Vâlvătaie. Templul e departe,
nu-l vor cuceri. O, numai cerul să nu ardă.
Alte flăcări.
Taci,
ascultă!

VRĂJITORUL
E plâns îndepărtat.

MAGUL
Mi-au dat de urmă.

VRĂJITORUL
Sunt paseri speriate: îşi scutură funinginea
şi spuza de pe aripi.

MAGUS
(*angrily*)
Calamity in the south.
A siege. Flames. The temple is far,
they will not overtake it. O,only that the sky should not burn.
Other flames.
Quiet,
listen!

SORCERER
A weeping in the distance.

MAGUS
They have tracked me.

SORCERER
 'Tis only frightened birds: they are shaking the soot
and hot ash from their wings.

MAGUL

Pân-aici aduce vântul scrumul.

(*Amândoi se retrag speriați. La un semn al Vrăjitorului – Magul se ascunde în pământ, lângă vatră. Vrăjitorul pune vreascuri pe focul care stă să se stingă. După câteva clipe, apare.*)

CIOBANUL

(*cu cojoc de oaie, înfățişare bolnavă, aiurând)*

Mâine iar răsare luna—
mi-e frică de lumina ei.
Soarele-i uşor, dar luna-i grea.
Când mă atinge pe pleope, cad trăsnit
ca de-o măciucă-n frunte şi mă schimb
în priculici. Oriunde-aş fi: în munți,
pe-o muche aşteptând, sau fluierând în stână,
cad—şi-n chip de fiară neagră-mi sfâşiu

MAGUS

The wind brings the ashes all the way here.

They both withdraw, shaken. The Sorcerer gives Magus a sign to hide in the cellar, near the hearth. Then the sorcerer puts kindling on the fire that is about to go out. After a few moments, the Shepherd appears.

SHEPHERD

(*He is wearing a sheep skin coat and has a delirious countenance.*)

Tomorrow the moon rises again—
I am afraid of her light.
The sun is light, but the moon is heavy.
When it touches my eyelids, I fall
as though struck with a club on my forehead, and I change
into werewolf. No matter where I am, on the mountains
waiting on a ridge, or whistling in the sheepfold,
I fall—and in the form of a black beast I rent

oile din turmă.
Auzii din trecători că tu ştii leacuri
cari te vindecă de lună.

VRĂJITORUL
De când îți porți osânda?

CIOBANUL
E-al şaptelea cules de vii.
Neastâmpărata droaie asculta-n livada Orbului
cuvântul lui Zamolxe.
Am fost întâiul care l-am brodit c-o piatră
în obraz. Ne ațâțase Magul.
Nu mai ştiu, am tremurat apoi şi mă durea,
căci tânărul deschise ochii mari şi trişti—
şi n-a-ntrebat de ce.
Dar în aceeaşi seară s-a ivit şi luna.
Mi-am sfârticat cinci oi şi-am plâns în lâna lor.
De-atunci, prin rouă, brumă, ploi,

the sheep from my own flock.
I heard from passersby that you have remedies
that can cure me of the moon-sickness.

SORCERER
Since when do you bear this curse?

SHEPHERD
The seventh harvest of the grapes.
The uneasy throng had gathered in the orchard of the Blind One
to listen to Zalmoxis speak.
I was the first one to strike him with a rock
in the face. Magul had taunted us.
I don't know anymore, I trembled and after I ached
because the young man opened his sad eyes, wide—
and did not ask why.
But on this same night the moon had appeared also.
I tore five sheep to shreds and then I wept in their fleece.
Ever since then through dew, frost, rain,

iau câmpii-n goană tot la fel.
Mă duc pe urmele acelui tânăr cu ochi mari
şi caut în nisipuri sângele ce-a curs din trupul său.
Când sorb o picătură, mă dezmetecesc
şi iaraşi mă fac om.

VRĂJITORUL

Din slava mai presus de fire voi plivi
misterul lui Zamolxe.
Nu eşti întâiul care suferă pe urma lui,
Străinule!

CIOBANUL

Păzeşte-mă de lună.

VRĂJITORUL

(*aruncă bobi de tămâie în flăcări, şi-apoi ridică mâna deasupra focului*)

Tu, cel ce vezi prin lucruri,

I take to the fields full speed the same way.
I track the young man with the big eyes
and seek in the sand the blood that runs from his body.
When I sip a drop of his spilled blood I come to my senses
and become once more—a man.

SORCERER

By the glory of a superior grace will I weed out
the mystery of Zalmoxis.
You are not the first to suffer in his wake,
Stranger!

SHEPHERD

Protect me from the moon.

SORCERER

(tosses nuggets of incense into the flames, raising his hand with great ceremony)

You, the one who sees through things,

duh al vetrelor,
jeratic al amurgului,
destăinuieşte-te în graiul tău de flăcări!

VOCEA MAGULUI
(*din pământ – misterios*)
Zamolxe n-a fost om.

CIOBANUL
Păzeşte-mă de lună.

VOCEA MAGULUI
(*din pământ*)
Zamolxe n-a fost om.

VRĂJITORUL
Tu vezi prin lucruri şi prin inimi.

VOCEA MAGULUI

spirit of the hearth,
ember of the twilight,
reveal yourself in your language of flames.

VOICE OF MAGUS
(*mysteriously, from the ground*)
Zalmoxis was not a man.

SHEPHERD
Protect me from the moon.

VOICE OF MAGUS
(*from the ground*)
Zalmoxis was not a man.

SORCERER
You see through things and through hearts.

VOICE OF MAGUS

Zamolxe n-a fost om. A fost un zeu.
Din cuibul veşniciei
s-a coborât pe trepte de lumină
să vă-nveţe tinereţea şi durerea.
Pâne nu i-aţi dat—
şi piatra strigă.

VRĂJITORUL

Nemuritorii cuibăresc pe-un munte
ridicat din sori.
Zamolxe nu se-ntoarce înapoi în cerul său?

VOCEA MAGULUI

El n-are nici un sanctuar un chip cioplit,
cum se cuvine unui zeu.
Cât nimenea nu i se-nchină,
Zamolxe e legat de lut.
Primejdii va trimite-n suflete,
pământul va scrâşni din stânci,

Zalmoxis was not a man. He was a god.
From the nest of eternity
he descended upon steps of light
to teach you youth and pain.
Bread you did not give him—
and the stone cries out.

SORCERER

The deathless nest on a mountain
lifted out of daybreak.
Will not Zalmoxis return to his sky?

VOICE OF MAGUS

He has no sanctuary, nothing carved in his image
as would befit a god.
So long as no one worships him
Zalmoxis is bound in clay.
He will send dangers into your souls,
rocks will grind the earth,

iar mieii vor pieri ca strugurii din vii.
Ciopliți-i chip de piatră lui Zamolxe!
Zeul strigă, cere jertfe!

VRĂJITORUL

(*ia craniul de pe vatră şi-l poartă prin flăcări*)

Apari, duh nevăzut, în murmurul de flăcări,
şi mântuie lunaticii de chin.
Tot sângele vărsat din trupul lui Zamolxe
adune-se-n aceste picături de vin!

(*de trei ori*)

VOCEA MAGULUI

Tu eşti stăpânul meu.

(*Ciobanul, care tot timpul a ascultat uimit, cade în genunchi.)*

while lambs will perish like the grapes of the vines.
Carve a body of stone for Zalmoxis!
The god calls out, he asks for sacrifice!

SORCERER

(takes the skull from the hearth and passes it through the flames)

Show yourself, unseen spirit, in the murmuring flames,
and cure the lunatics of their suffering.
May all the blood spilled from Zalmoxis' body
gather in these drops of wine!

(Three times.)

VOICE OF MAGUS

You are my master.

(The shepherd, who has been listening all this time now falls to his knees.)

VRĂJITORUL

(îi dă băutura vrăjită din craniu)

Jucând pe creştete
sub brazi înalţi,
îţi va ieşi în cale luna.
Şi luna va să-ţi toarne
prietenie-n suflet—
moale, dulce, blândă şi duioasă.
Oile n-or mai avea de tine teamă
şi nici câinii tăi.
Închină-te de-acuma mai vârtos
acelui zeu pe care l-ai lovit,
şi adu-i păstrăvi pe altar
ca un sfielnic sfânt pescar.

SORCERER

(gives the skull with the potion to the shepherd to drink.)

Playing on the crests
beneath the tall pines
the moon will cross your path.
And the moon would want to pour
friendship into your soul—
soft, sweet, mild, and tender.
The sheep will no longer fear you—
neither will your dogs.
Bow down more virtuously than ever before to
this god whom you struck.
and bring trout upon his altar
like a humbled fisherman.

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

ACTUL AL DOILEA

ACT II

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

I

O livadă înconjurată de vii împrăştiate pe dealuri. Pădure la dreaptă. În livadă, vase mari de pamânt pline de must. Culegători vin şi trec cu hârdaie. Lângă pădure, Ghebosul, încărcat cu struguri din cale-afară de mari, în mâni, pe umeri, stă de vorbă cu un trecător – fără a fi auzit. Mai în faţă, alţi trei culegători povestesc cu ochii îndreptaţi spre Ghebos.

An orchard surrounded by vineyards scattered on the hills. A forest on the right. In the orchard, many large amphorae filled with fermenting wine. Harvesters come and go with jugs. Next to the woods, the Hunchback, loaded down with wonderfully large grapes, in his hands, on his shoulders, talks to a passerby so that no one can hear him. Further upstage, another three harvesters chat among themselves, with their eyes on the Hunchback.

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR

Ăsta-i Ghebosul?

FIRST HARVESTER

This is the hunchback?

AL DOILEA CULEGĂTOR

Da.

SECOND HARVESTER

Yes.

AL TREILEA CULEGĂTOR

Mirarea de-aşa rod?

THIRD HARVESTER

Isn’t this fruit a marvel?

A îngropat sub fiecare viță câte-un stârv de om
găsit pe drumuri ori pe ape.

AL DOILEA CULEGĂTOR
E-adevărat că ştie deochea şi piţigoii de pe ramuri?

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR
Nu-i bine să-l priveşti prea mult:
îți putrezesc ochii.

AL DOILEA CULEGĂTOR
E numai oase.
Şi tot nu vrea să moară.

AL TREILEA CULEGĂTOR
Nici n-o să moar-aşa curând.
De-l părăseşte sufletul, el fură pe-al vecinului.

Beneath every vine trunk the hunchback has buried a corpse
he has found on the road or in the water.

THE SECOND HARVESTER
Is it true that he also knows how to charm the finches off the branches?

FIRST HARVESTER
It's not good to gaze upon him too much;
your eyes will rot.

SECOND HARVESTER
He's just skin and bones.
And still he doesn't want to die.

THIRD HARVESTER
He won't die anytime soon, either.
If his soul leaves him, he simply steals his neighbor's.

Cu sufletul furat, tâlharul
mai trăieşte-apoi un veac de om.

(Ghebosul se apropie de ei.)

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR
(către Ghebos)
Ai un cules atât de bun! Nu-ți latri
Psalmul tău de bucurie? Hau-hau!

GHEBOSUL
N-am cui să mulțumesc.

AL DOILEA CULEGĂTOR
Nici celor îngropați sub vițe?

GHEBOSUL
De ce? Fiindcă ei îşi încălzesc la soare sângele
urcându-se-n lăstarii viei mele?

With a stolen soul—the thief
lives yet another man's lifetime.

(The Hunchback comes near them.)

FIRST HARVESTER
(To the Hunchback)
What a splendid crop you have. Will you not bark
your psalm of happiness then? Ha-u, ha-u.

THE HUNCHBACK
I have no one to thank.

SECOND HARVESTER
Not even to those buried beneath your vines?

THE HUNCHBACK
Why? Because they warm their blood
climbing up in the shoots of my grapevines?

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR
Din atât belşug de struguri nu aduci
o jertfă lui Zamolxe?

GHEBOSUL
(*batjocoritor*)
Noului Nemuritor al vostru de pe drumuri adunat?
Când se târa pe-aicea sărăntoc—
voia să vă omoare zeii... să-şi croiască
opinci din pielea lor. Şi-acum? Acum
îi ridicaţi şi lui jertfelnice!
Ciudat!
Dar ce mai flecăresc? E bine-aşa: de-acum aveţi
un zeu care-nţelege şi limba voastră.

(*Ironic:*)
Ceilalţi nu vorbesc decât greceşte.

FIRST HARVESTER
From this much plenty you don't bring
an offering to Zalmoxis?

HUNCHBACK
(*mockingly*)
This New Immortal of yours from roads collected?
When he was crawling around like a mendicant—
he wanted to kill your gods...to cut his slippers
from their skin. And now? Now
you offer him sacrifices.
Strange times!
Yet why do they still chatter? It is alright like this: from now on you have
a god who finally understands your language.

(*ironically*)
The others, after all, speak only Greek.

AL DOILEA CULEGĂTOR
Ascuțită limbă ai!

GHEBOSUL
(*răutăcios)*
Nu pot fi altfel, dacă maica a fost atât de bună
că mi-a dăruit un spate gras cât pentru trei
şi-un trup nici pentru unul.
Să-mi pun însă zăvor pe gură şi să nu cârtesc:
fiecare cu soarta lui. Eu mi-o port
ascunsă în cocoaşă,

(Arătând spre Ciobanul care se apropie:)
Iar alții-n lună... Hau-hau-hau.

(Dispare spre stânga)

SECOND HARVESTER
A sharp tongue have you.

THE HUNCHBACK
(*mean-spirited*)
I cannot be otherwise since my mother was kind enough
to give me a back thick enough for three
and not enough of a body for one.
But let me put a lock on my mouth and not grumble:
each man with his own fate. Mine I carry
hidden in my hump,

(*Gesturing toward the approaching shepherd*)
while the fate of others' is hidden in the moon... ha-u, ha-u, ha-u.

Hunchback exits stage left.

CIOBANUL

(păşeşte ca o nălucă)

Că văd ce nimenea nu vede, nu-s de vină.
Oamenii m-ascultă cu credință, fiindcă eu sunt altul.
Deasupra mea pluteşte luna.
O ating cu degetele dacă vreau.
Sub unghii am lumină din lumina ei.
Eu văd prin ea şi ştiu că-n dosul lunei e Zamolxe.
Eu sunt mâna lui.
Un semn,
şi după mine vine tot norodul.

THE SHEPHERD

(stepping like a ghost)

For I see what no one else sees—I am not to blame.
People listen to me with faith because I am—another.
Over me floats the moon.
I touch her with my fingertips if I want.
Under my nails I have light of her light.
I can see through her and I know that on the other side of the moon is Zalmoxis.
I am his hand.
A sign,
and after me comes a nation.

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR

(către Cioban)

Tu eşti sfânt.

FIRST HARVESTER

(to the Shepherd)

You are a saint.

AL DOILEA CULEGĂTOR

(sfios, către acelaşi)

De când ne-ai coborât din visuri
vestea lui Zamolxe zeul,
e linişte-n cetate.

AL TREILEA CULEGĂTOR

(tot către Cioban)

Ai împăcat pe Mag cu noii mucenici
şi nu mai curge sânge de prisos.

CIOBANUL

Aştept să vie preotesele.
Apoi vom merge împreună.
Veniți şi voi?

CULEGĂTORII

Venim!

SECOND HARVESTER

(to the Shepherd)

Since you brought forth from dreams
the tale of Zalmoxis the god,
there is peace in the fortress.

THIRD HARVESTER

(also to the Shepherd)

You have reconciled Magus with us the new disciples
and blood no longer runs in excess.

THE SHEPHERD

I am waiting for the priestesses to come.
Thereafter we will go together.
Are you coming also?

HARVESTERS

We are coming!

CIOBANUL

Şi pentru mine faceți orişice?

ÎNTÂIUL CULEGĂTOR

(cade la pământ)

Pentru trimisul lui Zamolxe—orşice!
Zi: „Umple-ți părul cu răşină,"
şi dacă trebuie, îmi voi aprinde părul
ca să ai o faclă-n miez de noapte;
Zi: „Azvârle-te în sorb,"
şi dacă trebuie, eu mă jertfesc—
ca o gutuie coaptă
ce cade în noroi.
Zi: „Aruncă-te în țeapă,"
şi mâine fi-voi ciugulit de paseri ca un strugure.

CIOBANUL

Vreau doar atât:

THE SHEPHERD

And you will do anything I say?

FIRST HARVESTER

(falling to the ground)

For the one sent by Zalmoxis—anything!
Say to me: "Drench your hair with sap"—
and if necessary, I will set my hair on fire
so that you would have a torch in the middle of the night.
Say: "throw yourself into the bramble"
and if need be I will sacrifice myself—
like a ripe quince
that falls in the mud.
Say: "hurl yourself onto a pike,"
and by this time tomorrow I will be pecked by the birds like a grape.

THE SHEPHERD

I want only this much,

când eu zic da, să ziceți şi voi da;
când eu zic nu, să ziceți şi voi nu.

AL DOILEA CULEGĂTOR

Tu eşti sfânt.

AL TREILEA CULEGĂTOR

Tu eşti sfânt.

(Cei trei culegători se duc în vii. Ciobanul se aşază pe un dâlm şi-începe să cânte din fluier o doină sfâşietoare. Din pădure sar trei copii, fiecare cu câte-un fir de trestie în mână. Se aruncă asupra unui vas cu must şi sug cu trestia.)

CEL MAI MIC

(supărat)

Prin trestia mea nu trece mustul.

that when I say yes, you should also say yes,
when I say no, you should also say no.

SECOND HARVESTER

You are a saint.

THIRD HARVESTER

You are a saint.

(The three harvesters go into the vineyard. The Shepherd sits on a bluff and begins to play a moving ode on the wooden flute. Three children enter from the forest, each one with a reed in hand. They foist themselves over the amphora and suck the fermenting wine through the reeds.)

YOUNGEST CHILD

(Upset)

The juice is not coming through my reed.

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

CEL MAI MARE
E-un pai cu noduri. Du-te smulge-ți altul—
găseşti destule-n baltă.

CEL MAI MIC
(începe să plângă)
Mi-e frică de lipitori.

CEL MAI MARE
(aspru)
Taci. Uite Ciobanul. Vine să te ia.

CEL MIJLOCIU
E ciobanul care se face noaptea priculici.

CEL MAI MIC
(țipă speriat)
Unde-i?

OLDEST CHILD
There is a knot in your straw. Go and pick another—
you'll find plenty in the marsh.

YOUNGEST CHILD
(beginning to cry)
I am afraid of the leeches.

OLDEST CHILD
(annoyed)
Quiet! Look there, the Shepherd! He's coming to take you away.

MIDDLE CHILD
It's the shepherd who turns into a werewolf at night.

YOUNGEST CHILD
(*yells with fright*)
Where is he?

CEL MAI MARE

(îl linişteşte)

Linişteşte-te, Nusitatu, copil neastâmpărat.
Închide ochii—ca să nu te vadă.
Aşa, închide-i bine,
c-apoi se face întuneric
şi nu te mai zăreşte nimeni.
I-ai inchis?
Acum e noapte. Nu te văd.
Stai liniştit, Nusitatu.

CEL MIJLOCIU

(şiret, stăpânindu-şi râsul)

Nici eu nu te mai văd.

CEL MAI MARE

Nici priculiciul.

OLDEST CHILD

(*consoling him*)

Calm yourself, Nusitatu, you restless little boy.
Close your eyes—so he can't see you.
That's it, close them tight—
so everything becomes dark
and no one can even catch a glimpse of you.
Did you close them?
Now it's night. They can't see you.
Be calm, Nusitatu.

MIDDLE CHILD

(*holding back his laughter*)

Not even I can see you.

OLDEST CHILD

Not even the werewolf.

(Cei doi mai mărişori sug iarăşi cu trestiile, iar cel mic – şezând în iarbă – strânge din ochi, să nu-l vadă Priculiciul. S-aud râsete şi chiote, cari s-apropie. Ciobanul se ridică şi ascultă.)

UN CULEGĂTOR
(sare din vie şi ia copiii de mână)

Ascundeți-vă! Repede, copii. Să nu vedeți bacante!
O singură privire de v-atinge, rămâneți pitici.

(S-ascund în vie.)
(O ceată de bacante vine din stânga, sălbatic jucând în livadă. Fețele verzii. Pletele în vânt. Câteva bacante învârtesc şerpi deasupra capetelor, ca nişte bice. Altele suflă în coarne de bouri. Chiote. Joc. Ciobanul: în mijlocul lor. Culegători curg din vii. Ca la un semn, nebunia conteneşte, apoi, dintr-odată – şi în cea mai mare linişte.)

(The two older boys resume their drinking through the reeds while the youngest one sits apart on the grass. He is squeezing his eyes shut. Laughter and yelling is heard as someone approaches. The Shepherd stands up and listens.)

A HARVESTER
(*jumping out from the grapevines and grabs the children by the hands*)

Hide yourselves! Quickly, children. Beware the Bacchante!
One look from them, and you will remain forever dwarves.

(*The children hide themselves among the vines.*)
(*A throng of Bacchante enter stage left, dancing wildly in the orchard. Their faces are green. Their tresses in the wind. Some of the Bachante swirl snakes over their heads like whips. Others blow into oxen horns. They make whooping sounds, they dance. The Shepherd is in the middle. The harvesters pour out of the vines. As if by a sign, the madness ceases all of a sudden. In the greatest of silence.*)

O BACANTĂ

(îmbrăcată în alb, împrăştie cu mâna cenuşă dintr-o urnă)

Din urnă împrăştiu
cenuşă de morți pe cărări—
vântul s-o piardă spre mări.
Cenuşa celor ce nu mai sunt
o presar pe pământ
în calea voastră,
copii, care încă nu v-ați născut,
Din coarne de zimbri—éha—
vă chemăm,
coborâți-vă toți cei de mâine,
voi prunci, luați-vă soarta de lut!
ugerii lumii sunt plini,
Prindeți-i, stoarceți-i!
Spre azi, nenăscuților, curgeți spre azi!
Miros de moarte adie din brazi,
Lăpteze-vă soarele—
treceți prin scrum,

BACCHANTE IN WHITE

(*dressed in white scatters ashes from an urn.*)

From this urn I spread
the ashes of the dead on the roads—
let the wind lose them toward the seas.
The ashes of those who are no more
I now sprinkle upon the earth
in your path,
children, who have not yet be born.
From the oxen horns—eha—
we call you
to descend all of you of tomorrow,
you infants, take up your fate of clay!
The udders of the world are full,
catch them, wring them
toward today, you the unborn, flow toward today!
A smell of death breezes in from through the pines,
the sun suckles you—
pass through the ashes,

strugurii-s copți,
şi pământul întreabă:
„Sunteți pe drum?
È-ha! E-hò!"

(Din vii răspund sute de guri:)

È-ha! E-hò!

(Jocul bacantelor reîncepe. Strigăte neînțelese. Chiote: „éhove, éhove, éhove!" Culegătorii răspund: „éhove, éhove, éhove!")

CIOBANUL
(ține isonul jocului)

Nouă preotese verzi
sar prin codri şi livezi.

Trec răzoarele cu spini,

for the grapes are ripe
and the ground asks:
are you on your way?
E-ha! E-ho!

Many voices answer back from the vines.

E-ha! E-ho!

The dance of the bacchante begins again. Unintelligble yelling, whooping: Ehove, ehove, ehove! The harvesters answer back: Ehove, ehove, ehove!

SHEPHERD
(keeping the dance's beat)

Nine jumping priestesses green
Through forest and orchard seen

Pass through brambled flower beds,

sânge curge prin ciulini.

Flutură cu şerpi în vânt
peste stele şi pământ.

Ele nu cunosc cărări,
ar juca şi-n fund de mări.

Ducă-se ca un fior
după dumnezeii lor.

Nebunească-n văi cu chiu
tot ce-i mort şi tot ce-i viu.

UN GLAS

Mărire zeului Zamolxe!

BACANTELE

Mărire zeului Zamolxe!

Blood through thistle runs blood red

Unfurled on the wind, their snakes in tow,
Over the stars and on the earth below.

To any path they need not keep,
They would dance as much in ocean deep

They go like a mad shiver
To follow their gods thither.

They go mad in the valleys shrieking,
At all that is dead and all that is living.

A VOICE

Glory be to Zalmoxis!

THE BACCHANTE

Glory be to the god Zalmoxis!

CULEGĂTORII
(*din sute de piepturi*)
Mărire!

(*Strugurii cad aruncați din vii în jocul bacantelor. Munții răspund cu ecouri.*)

CIOBANUL
Să mergem la marele-mag!

O BACANTĂ
Împlinirea visului s-o cerem!

CIOBANUL
Lăsați culesul-n grija ciorilor!
Veniți, jucați!
Èhove, Zamolxe!

HARVESTERS
(*from a hundred chests*)
Glory!

(*Grapes fall from the vines from the dancing. The mountains answer in echoes.*)

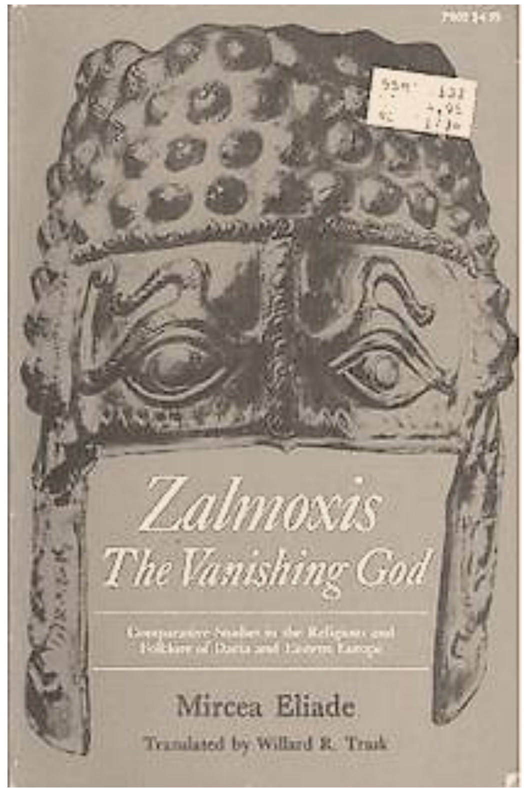
SHEPHERD
Let us go to the great Magus!

A BACCHANTE
Let us ask for the fulfillment of the dream.

SHEPHERD
Leave the harvest in the care of the ravens.
Come, dance!
Ehové, Zalmoxis!

(Toți aleargă spre pădure după el)
Èhove, èhove!

(All run towards the woods after him)
Ehové, ehové!

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

II

Într-o peşteră, gura ei se întrezăreşte în fund. Noapte. Totul se pretrece ca într-o lume de năluci, cu o ciudată încetineală a vorbei.

ZAMOLXE
(ascuns în întuneric)
M-am coborât tot mai adânc în suflet.
Unde sunt, unde sunt?
Tot în peşteră?
Inima vrea să-mi sară din piept—
văd prin munți:
cetatea nu se mişcă, şi totuşi ne apropiem
de-acum.
(Încet, ca și cum ar invoca niște duhuri:)
O frunză cade-n noapte,
un veac se scurge în mine.

The inside of a cave, the back is glimpsed through the mouth. Everything takes place as in a world of ghosts and spirits, with a strange slowness of speech.

ZALMOXIS
(hidden in the darkness)
I have descended deeper and deeper still into my soul.
Where am I, where am I?
Still in the cave?
My heart wants to jump out of my chest—
I can see through the mountains:
the fortress doesn't move and yet we get closer
from now on.

A leaf falls in the night,
a lifetime drains in me.

Altă frunză cade-n noapte,
alt veac trece-n mine.

O vedenie se lămureşte într-un colț al peşterii. Un moşneag care ține în mână o cupă. Lumina se răsfrânge de pe arătare în toată peştera. Zamolxe se ridică şi, sprijinindu-se de perete, se apropie de nălucă.

ZAMOLXE
Moşneagule, vrei să-ți şoptesc tot chinul meu?
S-ar crede că trăieşti,
dar ochii nu-i clipesc.
De unde vii?

MOŞNEAGUL
De unde nu e timp.

ZAMOLXE
De-acolo vin numai visurile.

Another leaf falls in the night,
another lifetime passes in me.

An apparition appears in the corner of the cave. An old man holds a cup in his hand. The light is reflected off the image through the whole cave. Zalmoxis rises and steadies himself against the cave wall, approaching the apparition.

ZALMOXIS
Old man, shall I whisper to you all my anguish?
One would think you live,
but your eyes blink not.
Where have you come from?

OLD MAN
From a place without time.

ZALMOXIS
Only dreams come from that place.

MOŞNEAGUL
Şi marii visători.

ZAMOLXE
Ce poţi să-mi spui?

MOŞNEAGUL
Când eşti izvor, nu poţi decât să curgi spre mare!
Tu, Zamolxe, tu de ce adaşti?

ZAMOLXE
Mi-e teamă că voi duce prea devreme
nouă credinţă între oameni.

MOŞNEAGUL
Prea devreme? Niciodată.
Azi ori mai târziu,
te-ntâmpină acelaşi dar!

OLD MAN
And the great dreamers.

ZALMOXIS
What can you tell me?

OLD MAN
When you are a wellspring, all you can do is run to the sea!
You, Zalmoxis, why do you linger in this cave?

ZALMOXIS
I fear that too soon will I bring
a new faith among men.

OLD MAN
Too soon! Never.
Today or later
the same gift greets you!

Viața n-are stele pentru noi—
cucuta creşte pe gunoi.
Ce crezi—în cinstea cui?

(*Duce cupa la gură, dar se opreşte dintr-odată, apoi urmează cu amară ironie:)*

Era să uit. Când ții ospăț cu soarta,
cuvine-se să dai şi zeilor din orice băutură.
De astă dată țin la datina de a-nchina cu ei.

(Varsă pe pământ din băutură.)

Beți şi voi, zei, luminoşi ca putregaiul!
Beți! Must verde de cucută,
O cupă mi-e prea mult.

(Bea ce mai rămâne)

ZAMOLXE

Life has no stars for us—
hemlock grows on a dung heap.
What do you think—in whose honor?

(*brings the cup to his mouth, stops at once and then finishes with bitter irony.*)

I've almost forgotten. When you host destiny,
it behooves you to give any drink to the gods.
This time I will observe the custom of worshipping with them.

(He spills some of his drink on the ground)

Drink ye too, gods, bright as rot!
Drink! Hemlock green with fermentation.
A cup is too much for me.

(He drinks what is left)

ZALMOXIS

Aşa aş închina şi eu cu ei!
Ce vină ispăşeşti?

MOŞNEAGUL
Una singură: n-am stat niciodată la-ndoială.

(*Se stinge şi dispare.)*

ZAMOLXE
(*singur)*
Amare taine-am dezghiocat prin anii mei
cărunţi de-nţelepciune!
Dar nici un trecător nu mi-a ieşit în drum
să-i altoiesc în inimă răspunsul meu.
Când zilele răsar pe piscuri,
părul mi-e de flăcări,
dar nu e nimeni, nimeni să mă vadă
trăsnet încremenit pe stânci.

And so would I toast to them as well.
What blame makes you contrite?

OLD MAN
Only one. I never doubted.

(*he grows dark and vanishes*)

ZALMOXIS
(alone)
Bitter secrets have I peeled open throughout my years
whitened with wisdom!
But not one traveler crossed my path
that I might graft my answer upon his heart.
When the days on peaks arise,
my hair is as flames—
but no one is there, no one to see me
a bolt of lightning frozen upon the rocks.

(*Încet şi rar*:)

O frunză cade-n noapte,
un veac se scurge în mine.
Altă frunză cade-n noapte,
alt veac trece-n mine.

(*Apare un tânăr cu plete lungi şi coroană de spini pe frunte. Zamolxe se apropie de el*.)

Răspunde! Eşti soarta mea?

TÂNĂRUL

O, nu, dar un prieten tot atât de bun.
Ți-aduc un zvon de dincolo.
Apropie-se clipa ta, om nou:
în noaptea asta se coc toate smochinele.
Copiii le aşteaptă.

ZAMOLXE

(slowly, softly)

A leaf falls in the night,
A lifetime drains in me
Another leaf falls in the night,
Another lifetime passes in me.

A young man with long tresses and a crown of thorns on his forehead appears. Zalmoxis draws near to him.

Answer me! Are you my destiny?

YOUNG MAN

Oh, no, but just as good a friend.
I bring you news from the other side.
Your moment draws near, new man:
all the figs ripen in this night.
The children wait for them.

ZALMOXIS

Tu vii ca să le scuturi?

TÂNĂRUL

Cad singure, n-auzi?

ZAMOLXE

Aud, mă cheamă cineva în lume.
Simt adieri ca dintr-o mare moartă.
Dar ce vrei cu coroana ta de spini?

TÂNĂRUL

(şi-a luat coroana de pe frunte, îi rupe ghimpii şi-i împrăştie cu gesturi de semănător)

Seamăn ghimpi sub Calea laptelui
şi-aştept să răsară dureri, multe dureri!

(*Piere.*)

Have you come to shake them free?

YOUNG MAN

They fall on their own, don't you hear?

ZALMOXIS

I hear. Someone calls me to the world.
I feel the breezes as if from a great death.
But what do you want with your crown of thorns?

YOUNG MAN

(*He has removed the crown from his brow, breaks the thorns and spreads them as if sowing seeds.*)

I am planting thorns beneath the Milky Way
and waiting for sorrows to grow forth, many sorrows.

(*He disappears.*)

ZAMOLXE
(singur)
Cerc în zadar să te mai prind, neînțeleasă arătare.
Te pierzi şi-mi laşi mustrările să le frământ cu pumnii.

Peşteră, peşteră!
Mi-ai îmblânzit iernile şi mi-ai dospit trecutul
sub ocrotirea ta.
Unde-mi sunt amintirile rănite
pe care mi le-ai mângâiat pân'la uitare?
Dă-mi-le, să fiu din nou răzvrătitul!
M-aşteaptă soarta,
nerăbdarea mă sugrumă.
Tremurând, îmi iau viața în mâni
Şi plec spre viitor, spre mâine-veşnicul!

Ție, peşteră, nu-ți las decât aceste urme

ZALMOXIS
(alone)
In vain do I try to catch you again, incomprehensible apparition.
You lose yourself and leave me to knead reprimands with my fists.

Cave, cave!
You have made mild my winters and leavened my past
beneath your watch.
Where are my wounded memories
that you caressed until they were forgotten.
Give them to me now, that I may be the rebel once again!
Destiny awaits me,
impatience strangles me.
Trembling, I take my life in my hands
and leave for the future, toward eternal tomorrow!

To you—cave—I leave you nothing but these tracks

de călcâie tari, şi dacă vrei, un strigăt.
Un strigăt de izbândă ori de cădere—
cine ar putea să spună?
Zorile s-aseamănă aşa de mult cu amurgul!

Oameni, Zamolxe, paşnicul, reintră-n patimile voastre!
Lume şarpe şi copac
au pârlit sub ochii mei,
şi-am văzut ce-i cheag în haos
şi ce-i sâmbure în orice fruct
căzut în poala vremii.
Sunt sătul de vis.

O, stânci, de mult ce v-am privit,
m-am prefăcut şi eu în stâncă.
Vajnic mă topesc
şi mă revărs din matca mea, nebun,
spre şesuri şi spre oameni.
(Mai liniştit:)

of hard heels, and if you want, a shout as well.
A shout of victory or failure—
who can say which?
The dawn so resembles the dusk.

People, Zalmoxis, the peaceful one, reenters into your passions!
World, snake, and tree
have molted beneath my eyes—
and I have seen what is the clot in chaos—
and what is the seed in any fruit
fallen into the lap of time.
I've had my fill of dreaming.

O, rocks, I have looked at you for so long
that I too have made myself a rock.
Vigorously I melt
and spill forth from my origins, mad,
towards plains and people.

Contemporary
Literature Press
http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Nălucile apar mai multe azi,
sunt chinuri care muşcă-n pietre.
Altădată, nopțile-mi erau un leagăn de odihnă,
iar ziua lucrurile dimprejur se prefăceau în mine
într-un vis atât de liniştit,
că—reci şi jilave—şopârlele veneau
Să caute soarele
pe picioarele mele goale.

(încet şi rar:)

O frunză cade-n noapte,
un veac se scurge în mine.
Altă frunză cade-n noapte,
alt veac trece-n mine.

(Se iveşte un bărbat mai în vârstă, legat pe un rug. Zamolxe întinde brațele spre el.)

Ghosts appear more often these days,
there are travails that bite into rock.
Once the nights were a cradle of rest for me,
while during the day, things remade themselves in me
in a dream so peaceful,
that cold and damp, the lizards came to find the sun
at my bare feet.

(softly, slowly)

A leaf falls in the night,
a lifetime drains in me.
Another leaf falls in the night,
another lifetime passes in me.

Another apparition appears, an older man tied to a stake[1] Zalmoxis stretches his arms towards him.

[1] Giordano Bruno, 1548-1600.

Şi tu vrei să-mi furi singurătatea?

CEL DE PE RUG

Nu m-ai chemat?
Sunt numai un ecou al nopții tale.

ZAMOLXE

E-adevărat? Dacă tu şi eu am genunchea
pe marginea acelui lac, care se cheam-al morților
şi al acelora cari încă nu-s născuți,
şi ne-am privi în lac ca-ntr-o oglindă,
am vedea că suntem unul şi acelaşi? E-adevărat?

CEL DE PE RUG

De câte ori te cauți pe tine,
mă găseşti pe mine.

ZAMOLXE

And you want to steal—my loneliness?

MAN ON THE STAKE

Did you not call me? –
I am but the echo of your nights.

ZALMOXIS

Is this true? If you and I kneeled
on the banks of that lake, that they call the lake of the dead
and of those who have not yet been born,
if we looked into the lake as if into a mirror
would we see that we are one and the same? Is this true?

MAN ON THE STAKE

As many times as you seek yourself,
you find me.

ZALMOXIS

Cine te-a ridicat pe rug?

CEL DE PE RUG

Cumpătatul veşnic treaz.

ZAMOLXE

Nu-l ştiu.

CEL DE PE RUG

Cumpătatul e cel ce te opreşte
să istoveşti un gând.
La drumul jumătate te înlănțuie
şi-ți strigă: „Destul, nebunule!”
Căci vezi, un gând întreg e o năpastă.
Ci eu îți zic:
„Năpastă? Fie!
Sus omenire, către cer,
sau viermii să te roadă în mormânt!”

Who has lifted you onto the stake?

MAN ON THE STAKE

The ever awake and eternal balancer.

ZALMOXIS

I do not know him.

MAN ON THE STAKE

The eternal balancer is he who makes you pause
to exhaust a thought.
He arrests you in the middle of the road and chains you there
And cries out to you “Enough, Fool!”
Because, you see, a complete thought is a calamity.
Yet I say to you:
Calamity? So be it.
Rise up, mankind, toward the heavens
or else may the worms gnaw at you in the grave.

ZAMOLXE
Şi iată, Cumpătatul vine să-ţi aprindă rugul.

(Se vede o mână cu o faclă, dând foc vreascurilor.)

CEL DE PE RUG
Dar pământul aude, iar pământul nu uită.

(Dispare încins în flăcări.)

ZAMOLXE
(singur, zbuciumat)
Mi-s ochii beţi de vedenii mai trainice
decât aceste stânci pleşuve.
Răspunde, inimă! Fii tare, mâna mea!
O jertfă-ţi cere Orbul.
Să sfredelesc pământul ca un ochi de mare?
Să-mi sfâşiu trupul pentru turma de flămânzi?

ZALMOXIS
And behold, the Balancer comes to set fire to your stake.

A hand holding a candle lights the kindling.

MAN ON THE STAKE
But the earth hears you, while the earth never forgets.

He disappears engulfed in flames.

ZALMOXIS
(alone, agitated)
My eyes are drunk with scenes more lifelike
than these bald rocks.
Answer, heart! Be strong, my hand!
The Blind One asks a sacrifice of you.
Should I pierce the earth like an eye of the sea?
Shall I tear my body for a flock starving people?

Să iau în spate soarele şi să-l cobor în văi?
Ori şi mai mult?

Să plec a două oară-n țara care m-a-nşelat?
Între oameni?

Peşteră, te schimb în bucium al plecării mele!

(C-un strigăt:)

Vino, Orbule, vino—
să-ți durez un vad
spre viața noroadelor!

(Iese furtunatic din peşteră. O mare de lumină îl întâmpină.)

Should I take the sun on my back and carry it down into the valleys?
Or even more than this?

Or shall I go a second time into the country that deceived me?
Among the people?

Cave, I change you into a bugle of my departure.

(with a shout)

Come, Blind One, come—
That I should build you a ford in the river
toward the life of the people.

He storms out of the cave. A sea of light attends him.

Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

III

Miez de noapte. Şes întins. Nici un arbore. Calea laptelui – intens vizibilă. Nici o colină. Magul şi Cioplitorul grec se plimbă amândoi cu paşi bătrâni – oprindu-se din când în când.

MAGUL

Culegători şi preotese mi-au umplut ograda,
cerându-şi noul idol.
Ai început statuia lui Zamolxe?

CIOPLITORUL

De şapte nopţi cioplesc.

MAGUL

Cum e marmora?

Middle of the night. A plain stretches out. Not one tree. The Milky Way is intensely visible. Not one hill. Magus and the Greek Woodcarver are walking about with old steps, stopping from time to time.

MAGUS

The harvesters and the priestesses have filled my courtyard
asking after the new idol.
Have you started the statue of Zalmoxis?

WOODCARVER

I have been carving for seven nights.

MAGUS

How is the marble?

CIOPLITORUL

E străvezie
ca apa când în fundul mării cade cerul.

MAGUL

(arată şesul)

Aici e şesul licăririlor de foc.
Din glii zbucnesc lumini de putregai.
Şi pasul triştilor, săracilor
se-ndreaptă spre comori ascunse în pământ
de regii stinşi ai dacilor.

CIOPLITORUL

(*arată spre cer)*

Priveşte: Calea laptelui. Nici celor care mor
nu poate să le pară mai frumoasă.

WOODCARVER

It is as transparent
as water when the sky falls into the bottom of the sea.

MAGUS

(*showing the plains.*)

Here is the plain of the flickers of fire.
They burst into light from the rotting ground.
And the footfall of the sad poor
head toward treasures hidden in the earth
of dead Dacian kings.

WOODCARVER

(*showing the sky*)

Behold: the Milky Way. Not even to those who die
can it seem to burn more beautiful.

MAGUL
(ridicând ochii)
Ce spun de ea bătrânii dascăli greci,
de care zeii înşişi vin ca ucenici
să-nveţe—ce e lumea, ce e gândul—?

CIOPLITORUL
(oprindu-se)
Un mit adus de peste mare zice—
dacă nu mă-nşel—că drumul soarelui
n-a fost întotdeauna unde-i astăzi.
Cărarea lui încrucişa pe cea de-acum,
şi Calea laptelui nu e decât
ogaşele lăsate pe cristalul bolţii
de soare-atâtea mii de ani în urmă,
că nu-i minte să le poată socoti.

MAGUS
(Lifting his eyes)
What do the old Greek teachers say of her?
She, to whom the gods themselves go like disciples
to learn—what the world is, what is thought—?

WOODCARVER
(stopping himself)
A myth brought from across the sea says—
if I don't deceive myself—that the path of the sun
wasn't always where it is today.
His path crosses the one that is now
and the Milky Way is nothing more than
torrents left on the crystal vault of Heaven,
from so many thousands of years ago
that there isn't a mind that can number them.

MAGUL

(cu privirea în sus)

Ogaşa soarelui pe drumul veşniciei.
Mă străbate un fior.

(S-aude un bocet depărtat de femei.)

CIOPLITORUL

Femei plângând. O fi murit cineva.

MAGUL

Nu. S-a născut un prunc.

CIOPLITORUL

Pe-aicea se boceşte naşterea, şi totuşi—
eu cunosc atâtea ţări şi pot s-o spun—
nu este-un alt popor să-şi mistuie
viaţa ca al tău, înalte Preot!

MAGUS

(looking upwards)

Torrents of the sun on the road to eternity.
A thrill pierces me through.

(*The distant sound of wailing women.*)

WOODCARVER

Weeping women. Someone must have died.

MAGUS

No. A babe has been born.[1]

WOODCARVER

In these parts one wails at the birth of a child and yet—
I know so much of other countries and I can say it—
there isn't another people who consume their
life like yours, High Priest!

---

[1] Herodotus writes that Thracians wept and lamented the birth of a child.

Ieri am văzut un joc.
Flăcăi săreau peste o suliță.
Se sprijineau de o prăjină şi zburau
—numai aşa: u-hai-hop!
Cînd unul dintre ei rămase mort
cu burta spintecată-n țeapă,
ceilalți începur-a râde-n hohote de stângăcia lui.
Şi totul fu numai un joc.
Vezi—cum un fulger nu e om,
tot atât de puțin e dacul om.
El nu trăieşte.
El se trăieşte.
Putere smulsă din potirul uriaşei firi,
el n-are nici iubire pentru sine, nici iubire pentru alții.
Aici am înțeles ca tot ce este trebuie să fie.

(*Prinde de braț pe Mag.*)

Yesterday I saw a game.
Young men were jumping over a spear.[1]
They supported themselves with a pole and thus they flew
—just like that—u-hai-hop!
When one of them was left dead
with his belly impaled on the spearpoint
the others had begun to burst out laughing at his awkwardness.
And yet it had only been a game.
See—see how a lightning bolt is not a man—
that's how little a Dacian is a man.
He doesn't live.
He is lived.
His strength is plucked from the grail of giant beings,
he hasn't love for himself, nor love for others.
At last I understand that everything is so—because it must be so.

(*he catches Magus by the arm.*)

[1] Herodotus describes the ritual in *Histories, IV.*

Opreşte-te, să nu te-mpiedici.
Haina ţi s-a agăţat în spini.

MAGUL
(*ocolind spinii)*
Cuvântul tău stârneşte-n mine temeri nouă.

CIOPLITORUL
Eşti ispitit să crezi că dacii nu nasc om din om.
Nătura-i plăsmuieşte singură, ea însăşi, dintr-o dată,
cum îşi face munţii ori izvoarele.
Adu-ţi aminte de Zamolxe,
acel necunoscut care-ntr-o zi şi-a coborât din munţi
uimirea, vijelia şi porunca.
I-ai fost vrăjmaş. Te-nţeleg.
Dar el a fost un dac de baştină.
Când sfătuia-n parabole,
el nu zicea: „Trăieşte pentru alţii" sau „Fii om",

Stop, don't trip.
Your cloak has caught on the thorns.

MAGUS
(*avoiding the bramble.*)
Your words stir in me a new dread.

WOODCARVER
You are tempted to think that Dacians are not born of man into man.
Nature alone created them, she, herself, suddenly
like she makes her mountains or springs.
Remember Zalmoxis,
the unknown one, who brought down from the mountains his
wonder, storm, and law.
You were an enemy to him. I understand you.
But he was a native Dacian.
When he advised through parables,

ci „Fii izvor”, „Fii fulger”.
Şi oare dumnezeul orb al său e altceva
decât ăst fel al Firei şi al dacilor—
sălbatic, chinuit, orb, straniu şi veşnic frământat?
O, nu. Aicea nu mă simt împrejmuit de oameni,
ci aşa de mult în mijlocul naturii,
încât mă mir că ei au nu mănunchi de muşchi pe cap
în loc de păr—ca stâncile.

MAGUL
(viclean)
Da, mă duce amintirea la Zamolxe păduraticul.

Nevinovata turmă l-a răstălmăcit,
că azi nici el nu s-ar cunoaşte.

he wasn’t saying “live for others” or “be a man”,
rather “be a spring”, “be lightning”.
And maybe this blind god of his is something else
other than this kind of the Being’s and that of the Dacians—
wild, tormented, blind, strange, eternally tried?
Oh, no. I don’t feel surrounded by people,
but rather so in the middle of nature
that I wonder how they haven’t tufts of moss on the tops of their heads
instead of hair—like the rocks.

MAGUS
(slyly)
Yes, the memory takes me back to Zalmoxis the wild man of the wood.
The blameless flock has so distorted him
that today even he wouldn’t recognize himself.

CIOPLITORUL

O, crede-mă,
cu inima l-au priceput şi-i sunt aproape.
Dar dacii au închipuire de copii.

MAGUL

Dac-ar trăi cum a râvnit Zamolxe,
ei s-ar mistui ca focul.
Copiilor le trebuie vis blând să-i liniştească,
şi lumină să le ţie-n frâu pornirea,
zăgaz puterilor ce colcăie-n pământul lor,
prea rodnic în izvoare turburi.

CIOPLITORUL

De-i vorba despre linişte, îţi dau dreptate,-nalte-preot.
Dar de ce e linişte?

WOODCARVER

O, believe me,
with their hearts they understand him and even now are close to him.
But Dacians have the imaginations of children.

MAGUS

If they would live like Zalmoxis wished them to,
they would consume themselves like fire.
Children need a gentle dream to calm them—
and light to stop them from bolting, to hold back
forces that swarm in their earth
too fertile in troubled wellsprings.

WOODCARVER

If it would be a question of peace, I give you the right, High Priest.
But—why peace?

MAGUL

O întrebare căreia-i răspund prin altă întrebare:
De ce furtună oarbă?

CIOPLITORUL

(şovăind)

Nu ştiu.

MAGUL

Nici eu nu ştiu.

(*Cu oareşicare teamă:*)

Şi totuşi, mă opresc.
Tu eşti străin şi poate vezi mai bine decât mine.

Mi-e frig. Vino, maestre. E târziu.

MAGUS

A question I will answer with another question:
why a blind storm?

WOODCARVER

(hesitating)

I don't know.

MAGUS

I don't know either.

(fearful)

And yet I stop myself.
You are strange and perhaps see things better than I.

I am cold. Come, Maestro. It is late.

CIOPLITORUL

Ai crede că răcoarea coboară-ncet
din calea laptelui
ca dintr-un fluviu uriaş. Cetatea nu-i departe.

(Se duc spre dreapta.)

Te-ai gândit vreodată, Magule?
Magule, ce-ar fi să se întoarcă într-o zi
Zamolxe—omul?

MAGUL

(hotărât)

Piere el sau poporul!

CIOPLITORUL

Sau el şi poporul!

WOODCARVER

You would think the coolness descends slowly
From the Milky Way
like a giant river. The fortress is not far.

(*they move stage right.*)

Did you ever once think, Magus?
Magus, what would it be like should Zalmoxis return one day
—the man?

MAGUS

(decisively)

Either he would perish or the people would.

WOODCARVER

Or he and the people both.

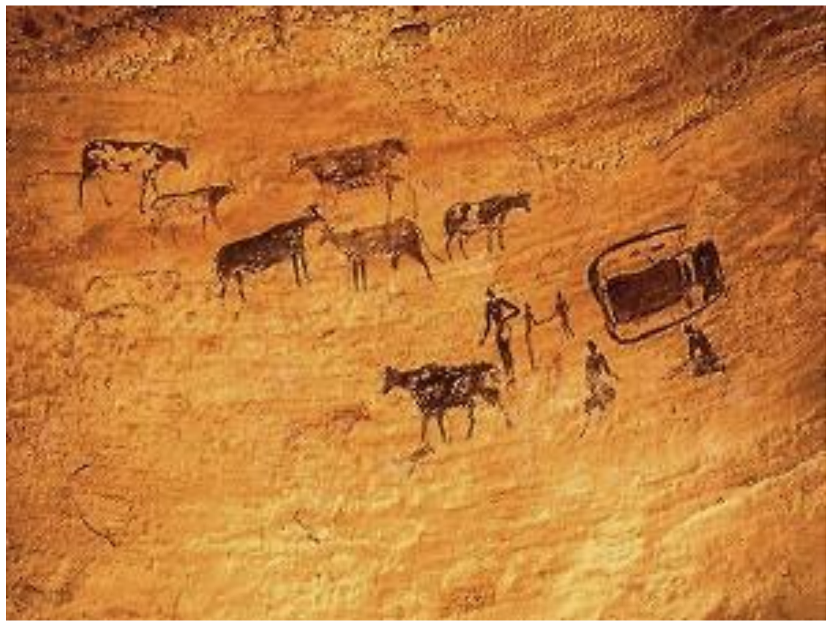

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

ACTUL AL TREILEA

ACT THREE

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

I

Un deal cu o râpă de lut roşu şi cu şuviţa unui izvor. În stânga se văd turnurile şi zidurile cetăţii. În dreapta începe pădure de stejar. În faţă o livadă cu iarbă mare şi stânci. Dis-de-dimineaţă. Mult soare.

A hill with a precipice of red clay and a curling stream of water from a wellspring. On the left, towers and walls of the fortress. On the right starts an oak forest. In the foreground, an orchard with tall grass and rocks. Early morning. Much sun.

CIOPLITORUL

(*Şade sub un stejar pe o stâncă. Pletele cărunte pe umeri. Plăsmuieşte în lut o mică făptură omenească. Lucrează fluierând.)*

WOODCARVER

(*The Woodcarver is sitting on a rock beneath an oak tree. White braids on his shoulders. He is creating a small human likeness out of clay. He is whistling as he works.*)

ZEMORA

(*Tânără şi sălbatică – ciulini în părul despletit – se furişează din pădure la spatele Cioplitorului şi-l gâdilă în plete cu un fir lung de iarbă.)*

ZEMORA

(*young and wild, thistles in her unbraided hair, creeps in from the forest behind the Woodcarver and tickles his braids with a long blade of grass.*)

CIOPLITORUL
(Ridică fruntea, dar nu se întoarce. Ghiceşte:)

Zemora—fiica Magului, sau o lăcustă.

ZEMORA
Şi una, şi alta. Căci Zemora turburătoarea
iubeşte iarba şi soarele
viu ca lăcustele
şi-ar vrea să aibă picioarele
tot atât de verzi,
verzi ca lăcustele
sau ca lintea bălților.

CIOPLITORUL
Ştiai că mă găseşti aici?

WOODCARVER
(*raises his brow, but doesn't turn. He guesses.*)

Zemora—the daughter of Magus, or perhaps a locust?

ZEMORA
The one and the other. Because the wild Zemora
loves the grass and the sun
alive like the locust,
and she would want to have legs
as green,
green like the locust
or the marsh pod.

WOODCARVER
Did you know you would find me—here?

ZEMORA

Suind cărarea, ți-am văzut în lut
urmele tălpilor. Aşa, în şir.
Credeam întâi că-s urme de... măgar.

(*Râde.*)

Auzi pădurea? Numai eu ştiu cum s-o fac să râdă.

(*Râde cu hohote.*)

Auzi cum râde? Ca un copil mic
pe care-l gâdili la buric.

CIOPLITORUL

(*dă din cap*)

Zemora, Zemora!

ZEMORA

Climbing the path I saw your footprints in the clay.
Like so, in a row.
At first I was thinking they are the tracks of a... donkey

(*she laughs*)

Do you hear the forest? Only I know how to make it laugh

(*laughing heartily*)

Do you hear how it laughs? Like a little kid
when you tickle his belly button.

WOODCARVER

(*nodding*)

Zemora, Zemora!

ZEMORA
Ce plămădeşti în lut?

CIOPLITORUL
Un chip al lui Zamolxe.

ZEMORA
L-am auzit de multe ori pe Zamolxe.
Din cele ce grăia nu pricepeam prea multe.
Dar ochii lui erau aşa de mari,
că trebuia să mă opresc şi să-l ascult.
O dată-l întâlnii pe-aici pe undeva-n pădure,
singur.

Se chinuia să prindă-un roi de-albine
ce-atârna de-o creangă ca un cuib.
Lipea cu ceară fundul unei coşniţe,
când i-am sărit în drum:

ZEMORA
What are you creating out of clay?

WOODCARVER
A likeness of Zalmoxis.

ZEMORA
I have heard Zalmoxis speak many times
though I didn't understand too much of what he spoke.
But his eyes were so big
that I had to stop and listen to him.
One time I met him somewhere here in the forest
alone.

He was struggling to catch a swarm of bees[1]
that hovered over a branch like a nest.
He was sealing the bottom of a straw basket with wax
when I leaped out in front of him.

[1] See Alexander Fol's *Orphica Magica*. Sofia: University "St. Cl. Ohridski", 2004.

„Zamolxe, tu eşti foarte tânăr,
şi eu-s frumoasă, dar să nu te sperii.
Te-nvăț eu cum se prinde roiul,
tu să-mi povesteşi despre-nceputul lumii.
În astea te pricepi mai bine."
El a tresărit.

Îi luai din mâna coşnița
şi am proptit-o într-un par deasupra roiului,
ca o căciulă.
El privea tăcut.

Am afumat apoi albinele
cu iasc-aprinsă-n scăpărări de cremene,
şi ele-au început să se ascundă-n învelişul de nuiele.
Când isprăvii, i-am zis:
„Făgăduiala, tinere veşnic păduratic!"
El m-a-nvălit cu ochii lui ca nişte peşteri
încărcate de surâs—şi trist, şi dulce.

Zalmoxis you are very young
and I am beautiful, but do not be afraid.
I will teach you how to catch the swarm,
you will tell me about the beginning of the world.
You understand this much better.
He stirred.

I took the basket from his hand
and I propped it up on a pole over the swarm
like a hat.
He watched quietly.

I smoked the bees
with a splinter of wood I lit by flint strikes—
and they began to hide in the wicker covering.
When I finished, I told him
Promise, eternal young wild man of the wood!
He enfolded me with his eyes like caves
filled with smiles, yet sad, and sweet, too.

Mi-a şoptit:
„O, ție trebuie să-ți spun un lucru,
nu cu mintea să-l pricepi,
ci cu frumsețea ta sălbatică.
Nu ştiu. Visez? Se pare
că Orbul a creat femeia în aceeaşi zi
În care a făcut şi luna."

CIOPLITORUL

Poate din una şi aceeaşi groaznică lumină.
Ființe gemene.

ZEMORA

Apoi Zamolxe fugi în codru. Roiul l-a uitat acolo.
Iar la patru zile a urmat
nenorocirea lui: livada-aceasta.

He whispered to me:
Oh, I must tell you something,
Do not know it with your mind,
but rather with your wild beauty.
I don't know. Am I dreaming? It seems
the Blind One has created woman on the same day
that he also created—the moon.

WOODCARVER

Maybe from one and the same awesome light.
Twin beings.

ZEMORA

Afterwards Zalmoxis ran into the forest. He forgot the swarm there
while on the fourth day followed
misfortune from this orchard.

CIOPLITORUL
(îi întinde micul chip de lut)
Zemora, spune-mi; seamănă cu prinzătorul tău de roiuri?

ZEMORA
(privind de aproape chipul)
Zamolxe-a fost prea mult privire,
iar aceasta-i prea mult om.

(Linguşitoare:)

Un dar pentru Zemora? Da?

CIOPLITORUL
(îşi ia chipul)
Nu. E pentr-un altar de casă.

WOODCARVER
(he offers her the small clay figurine)
Zemora, tell me, does this resemble your bee-catcher?

ZEMORA
(looking closely at the figure)
Zalmoxis was too much to behold,
while this is too much man.

(flatterringly)

A gift for Zemora? Yes?

WOODCARVER
(taking back the figurine)
No. It is for a house altar.

ZEMORA
(supărată)
Pentr-un altar de casă?
Al cui?

CIOPLITORUL
Al marelui-diregător.
Uitaşi că mâine-i sărbătoarea zeilor necunoscuți?

(Se ridică să plece.)

ZEMORA
Vrei să pleci?

CIOPLITORUL
Mă duc spre casă, să mai poleiesc
statuia lui Zamolxe, cea de marmoră.
Tu încotro?

ZEMORA
(upset)
For a house altar?
Whose?

WOODCARVER
The great leader's.
Have you forgotten tomorrow is is the holiday in honor of the unknown gods?

(he rises to leave)

ZEMORA
Do you want to leave?

WOODCARVER
I am going home to polish
the statue of Zalmoxis some more, the one of marble.
Which way are you headed?

(ia în brațe un cocoloş de lut.)

ZEMORA
În sus, să-mi usc sandalele
la soare. Sunt umede de rouă.

CIOPLITORUL
Tot spre soare, tot spre soare?

ZEMORA
Tot spre soare şi-n pădure!

(*Cioplitorul dispare pe cărăruie în stânga, iar Zemora în pădure.)*
(Pauză. Cântec de paseri.)

ZAMOLXE
(*din altă parte a pădurei, soseşte în livadă, luminos. O*

(he takes a lump of clay in his arms.)

ZEMORA
Up there, to dry my sandals
in the sun. They are damp with dew.

WOODCARVER
Still to the sun, ever to the sun?

ZEMORA
Ever toward the sun and into the forest!

(*The Woodcarver disappears on a path stage left, while Zemora, into the woods.*)
(*A pause. Birdsong.*)

ZALMOXIS
(*In another part of the forest Zalmoxis arrives in the orchard,*

măciucă în mână şi funigei în barbă.)

Livada-n care m-au lovit.
Potecile-aceleaşi. Cetate, eşti aici?
Pleoapele-mi se zbat de cerul tău
ca nişte fluturi de-o fereastră.
Nu-i numai poveste? Sunt aici?

(*Pipăie cu mâna un arbore.)*

Cu palma pipăi scoarţa asprului copac
şi simt că sunt aievea.
Fruct copt m-am rupt din creanga unui dumnezeu
şi cad aici,
în pragul tău, cetate!
Unde ţi-e rugul?
M-aştepţi? Mai ai vreun prieten pentru mine?
Unde ţi-s spinii? Cu ce mâni primi-vei soarele,
ce ţi-l cobor din piscuri

luminous.)

The orchard where they struck me.
The paths are the same. Fortress, are you here?
My eyelids struggle against your sky
like butterflies against the window pane.
Is it not just an illusion? Am I really here?

(he touches a tree)

I feel the sharp bark of the tree
and I can feel that I am actually here.
Like a ripe fruit I broke myself from the branch of a god
and fall here
on your threshold, fortress!
Where is your stake?
Do you wait for me? Do you have another friend for me?
Where are your thorns? With what hands will you receive the
sun

that I will bring down for you from peaks

darnic în lumină?
Pui de mesteacăni cresc pe ziduri—
un semn că nu te-ai istovit în lupte mari
de când plecai, norod nebun.
Odihnă multă ai avut
s-arunc năvoade în noianul veşniciei.
Pescuit-ai frământări din ape fără fund?
Poate ți-ai ars de mult toți zeii.
Năruitu-ți-ai altarele cu capete de zimbri?

Nădejdea mea e încă tot cu ochii
mari deschişi spre viitor. Cred mult.
Sunt răbduriu.

(Îşi îndreaptă ochii cercetători spre cărare.)

Livada-n care m-au lovit.

generous in light.
Babes of birch grow on the walls—
a sign that you did not exhaust yourself in great battles
since you left, crazy people.
You had plenty of rest
to cast your nets in the multitude of eternity.
Did you fish worries from bottomless waters?
Maybe you have burned your gods a long time ago.
Have you crumbled your altars with heads of oxen?

My hope is ever wide-eyed toward the future.
I believe many things.
I am patient.

(He directs his searching gaze toward the path)

The orchard where they struck me.

Câinii ciobanilor pribegi au lins
în treacăt sângele ce mi s-a scurs
pe pietrele cărărilor.
Un semn că astăzi mă iubeşti, cetate?
Un semn că mâine-o să ridici un templu
Orbului?

Oricum ar fi, nu mă-nspăimânt,
şi, greu de viață şi de gândul morții,
îmi azvârl destinul între zidurile tale,
tainică cetate!
Munții vin cu mine.

(Se opreşte şi ascultă. Un cântec s-aude din stejeriş.)

GLASUL ZEMOREI
Hoinăresc spre soare;
din frunziş răsfrânt,
el îmi cade-n harfă.

The stray dogs of shepherds licked
the blood that dripped from me on
stony path I crossed.
A sign that today you love me—o fortress?
A sign that tomorrow you will raise a temple
to the Blind One?

How ever it will be, I shall fear not—
and heavy with life, and the thought of death
I hurl my destiny into your walls,
secret fortress.
The mountains come with me.

He stops and listens. A song is heard from the oak forest.

VOICE OF ZEMORA
Turned out from the greenery
Toward the sun I wander

Nu mai ştiu să cânt.

Zarişte pleşuvă.
Gândul mi-e nătâng.
Alb măceş mă cheamă
şi iau drum-n crâng.

Ghimpi se-nfig în mână.
Şerpi trec prin amurg.
Şi din răni pe strune
stropi de sânge-mi curg.

Coarde prind să cânte
Screi în urechi.
Picuri cad într-una
peste taine vechi.

He falls so onto my harp[1]
That I can sing no longer.

The horizon is sparse.
My mind is struck dumb.
The white rose calls me
From the road to the grove I come.

The thorns dig into my hand,
Snakes through twilight tarry
Drops of blood from my wounds run
upon the harp strings I carry.

The strings catch tiny insects
to sing in my ears
Droplets fall together
over ancient secrets.

[1] Orfeus was a Thracian god.

(*Zemora reapare în livadă, cu un mănunchi de flori.)*

ZAMOLXE
(*uimit)*
Întâiul om. De şapte ani, întâiul om
îmi mângâie vederea.

(*S-apropie de Zemora.)*

ZALMOXE
Fecioară, proaspătă ca diminețile de toamnă,
ce cântec spui?

ZEMORA
Tu eşti străin pe-aici,
Ciobanii-l fluieră de mult,
iar vorbele i le-a scornit Madùra
cântărețul.

(*Zemora reappears in the orchard with a bunch of flowers*)

ZALMOXIS
(amased)
The first human. After seven years the first human
Caresses my sight.

(*He draws near to Zemora*)

ZALMOXIS
Maiden, as fresh as autumn mornings,
what song are you saying?

ZEMORA
You are a stranger to these parts,
for the shepherds have long played it on their flutes,
while the bard, Madura
made up the words.

ZAMOLXE
Îl cunoscui pe vremuri. Mai trăieşte?
A murit?

ZEMORA
Trăia în cetăţuia lui, tot singur,
până ce-şi ucise sufletul.
Nu ştie nimenea de ce. Oameni spun
că într-o noapte-au auzit
copite de-argint pe drum în jos.
Asemenea chitarelor sunt drumurile:
cu cât mai vechi, răsună mai frumos.
Şi-apoi în colb de lună
s-a văzut un roib în goană.
Fără de stăpân în şea,
se întorcea splinatic la castel.
Legată cu o funie de coadă,
târa în urma lui o harfă—ca un mort.

ZALMOXIS
I used to know him, a long time ago. Is he still alive?
Has he died?

ZEMORA
He lived in his little citadel, all alone,
Until he murdered his own soul.
No one knows why. People say
that one night they had heard the sound of
silver hoofbeats on the road below.
Likewise guitars are roads,
the older they are, the more beautiful the sound.
And then in moon-dust
an auburn stallion galloped out
without a rider in the saddle
and made back for the castle at breakneck speed.
Tied to his tail a harp
dragged at the end of a rope—like a dead man.

ZAMOLXE
Aşa mor cântăreţii daci.

ZEMORA
(*mişcată*)
Nu-ţi pare că auzi amarul râs
al celui care nu mai vrea să se întoarcă în viaţă
şi-şi trimite calul singur înapoi?
Şi nu vezi roibul biciuit sălbatic
de căderi de stele? Pe drum în jos
târăşte-n urma lui o harfă
ca un mort.

ZAMOLXE
Din partea mea-l pricep aşa de bine
pe Madùra.

(*Dintr-o dată stăruitor:*)

ZALMOXIS
That is how the Dacian bards die.

ZEMORA
(*affected*)
Are you not saddened by the bitter laughter
of one who no longer wants to return to life
and sends his horse back alone?
And do you not see the auburn horse whipped into a frenzy
by falling stars? –on the road below
a harp drags behind him
like a corpse.

ZALMOXIS
For my part, all too well do I know
Madura.

(*suddenly emphatic*)

Îmi mai îngădui o-ntrebare?
Florile, pentru cine sunt florile?

ZEMORA

Le duc la templu. Opreşte-te şi tu-n cetate
pentr-o zi, străinule. E sărbătoare-n zori.
Poporul o s-aşeze-n sanctuar
statuia lui Zamolxe.
Eu îi mai jertfesc şi miere.
Când a fost pe-aici, l-am învățat
să prindă roiuri.

(*Pleacă cu un surâs.)*

ZAMOLXE

(*Rămâne împietrit, cu ochi turburi îndreptați spre cetate.)*

Will you grant me another question?
The flowers—for whom are the flowers?

ZEMORA

I am taking them to the temple. You should stop and rest in the fortress
for a day, stranger. At dawn begins a holiday.
The people will dedicate a statue of the
god Zalmoxis in the sanctuary.
I will make an offering of honey in his name.
When he was among us, I taught him
how to catch swarms of bees.

(*Zemora leaves smiling*.)

ZALMOXIS

Zalmoxis remains dumbfounded, staring with troubled eyes toward the fortress.

Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

123

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

II

O uliță în cetate. Noapte. Lună

ZAMOLXE
(*trece cu capul aplecat*)
Cântă cocoşii-de-munte.
Prietenii unde-mi sunt?
Nu-i mai găsesc.
Troscoțel a crescut prin ogrăzile lor
şi iarbă pe vetrele lor.
Nu mai bate inimă!

Căderi pe ape s-aud din vale,
ori poate-s adieri din râul morților.

Iată şi umbra mea—
n-am înțeles-o niciodată.

An alleyway behind the fortress. Night. The moon is shining.

ZALMOXIS
(*passes with his head bowed.*)
The mountain birds are singing.
Where are my friends?
I will not find them.
Bramble has overgrown their orchards
and grass now covers their hearths.
Beat no more, Heart!

You can hear the rush of waterfall in the valley,
or perhaps it is only the breeze of the river of the dead.

And here is my shadow, too—
I have never understood it.

Eu o arunc, şi totuşi e mai mare decât mine.

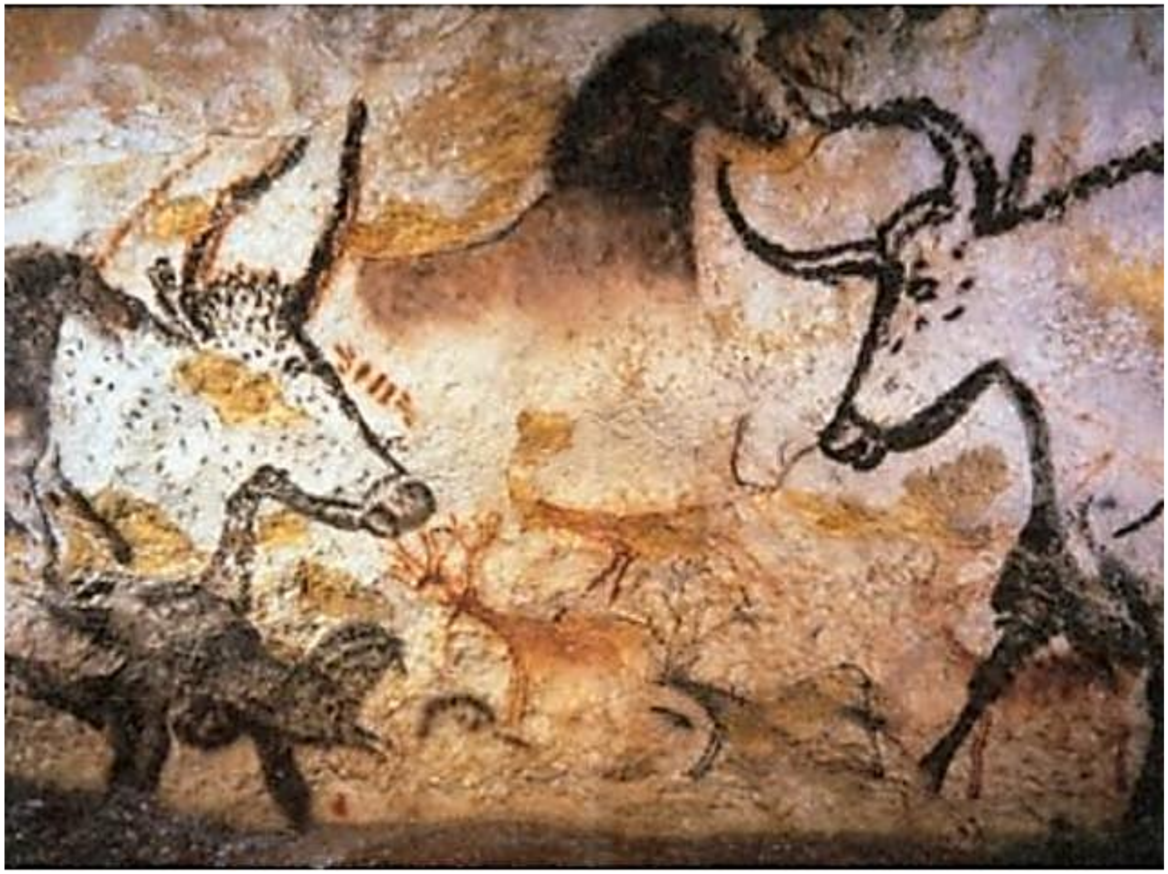
Adieri din râul morților.
Şi iaraşi cântă cocoşii-de-munte.
Inimă,
taci!

(*Dispare. Pe urma lui se furişează Ghebosul, iscodind.)*

I cast it from me and still it is greater than I am.

Breezes from the river of the dead.
And once more sing the mountain birds.
Heart,
be silent.

(*He disappears. The hunchback trails quickly behind him.*)

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

III

În templu. Un perete lateral al templului formează fondul. Altarul, nevăzut, în stânga; în formă de potcoavă sunt aşezate piedestale cu statuile celor şase zei principali; unul dintre aceştia, mai mare, are cap de bour. În mijlocul potcoavei altarul de jertfă. Un piedestal e liber fără statuie. Mai spre dreapta, două columne puternice de culoare arămie sprijinesc bolta. Intrarea în templu e în dreapta, dar nu se vede. Jertfelnice şi un şir întreg de zei mărunți lîngă peretele din fund. Lumină vagă se răsfrânge de sus. Flăcări ard pe altar şi-n jertfelnice. Templul e gol.

ZAMOLXE

(Intră singur din dreapta. Ochii aprinşi. Se opreşte lângă columna din față.)
(S-aud strigăte depărtate.)

Mulțimea-i adunată-ntru slăvirea mea.
Pe lângă ea trecui şi m-a privit cu ochi streini.

In the temple. A lateral wall represents the background.The six principal gods are arranged in a horseshoe on pedastals. One is larger than the rest, and has the head of a bull. The sacrificial altar is in the center. One pedestal is empty. Two tall brass-colored pillars support the vault. The temple entrance is to the right but unseen. Sacrifices in rows of small graven images are along the back wall. A vague light reflects from above. Candles burn on the altar.
The temple is empty.

ZALMOXIS

(*Zalmoxis enters stage right. His eyes are bright. He stops next to the column upstage. In the distance the sound of yelling.*)

The masses are gathered in my glory.
I walked past them and they looked at me with strange

Oamenii uită. Nimenea nu mă mai ştie.
Răcnetele lor de bucurie-ar vrea
să mă ridice-n cer,
dar fără-nvăţătura mea.

Miros de vin mă abureşte.
Ce reci sunt lespezile!

MAGUL

(A ieşit din altar în odăjdii de in alb şi, punând tămâie în jertfelnice, vede pe strein.)

Streinule, ai îndrăznit?
Nu ţi-a fost frică să treci pragul
înainte de-a intra statuia lui Zamolxe?
Nimănui dintre profani
nu i se-ngăduie ăst pas.

eyes.
People forget. No one remembers me anymore.
Their joyful clatter would
lift me to the heavens,
but without my teaching.

The smell of wine sprays me.
How cold are these tombstones.

MAGUS

(*Magus comes out of the altar in white vestments and notices the stranger, while putting incense on the altar table.*)

You there, Stranger! How dare you?
Did you not fear to cross this threshold
before the statue of Zalmoxis enters?
No one among the profane
would take such steps.

ZAMOLXE

(Tace.)

MAGUL

(S-apropie, îl țintește cu privirea şi parcă şi-ar aduce aminte.)

O, norii turburi ai acestor ochi.
Aşa schimbat? Aici? Din nou aici?
Şi tocmai azi?

Zamolxe, te cunosc.

(Ca sugrumat:)

De ce te-ai întors? De ce te-ai întors?
Poporul se răzbună
fără să vrea, fără să ştie.

(Cu un râs rău:)

Ai încercat să-l scapi de zei,

ZALMOXIS

(remains silent.)

MAGUS

(*Magus draws near, eyes him as though he remembers.*)

O, the troubled gaze of these eyes.
So changed? Here? Here again?
And today of all days?

Zalmoxis, I know you.

(*choking as though strangled*)

But why have you returned? Why have you come back?
The people are rioting
without wanting, without knowing why.

(*with mean laughter*)

You tried to wean them from statues,

şi azi îţi ai şi tu
un chip de piatră printre ei!

ZAMOLXE

(cu un hohot)

Şi tu, tu eşti preotul meu!
Ha-ha, de necrezut! Ce răzbunare blestemată!

MAGUL

Aşa de tânăr tu ai sămânţat un gând,
şi rodul nu l-ai aşteptat. E greu să-l schimbi.
Dintr-un ogor răsare ceea ce sameni,
Dar din inimi nu.

Aci pui grâu şi cresc cireşi.

(Linguşitor:)

De altfel, nu te bucuri?

and today, you too will have
a stone carved in your image among them!

ZALMOXIS

(laughing)

And you, you are my priest!
Ha—ha, unbelievable! What an accursed rebellion!

MAGUS

So young were you when you sowed a thought.
and you did not expect such a fruit to flower. It is difficult to change.
You surely reap what you sow from a field,
but from a human heart, no.
Here you plant wheat, and cherries grow.

(flatteringly)

Otherwise, are you not pleased?

Toate-aceste arămii columne
ca nişte fecioare zvelte ce şi-au aruncat veşmântul
joacă-n jurul tău.
Ai un altar, şi-o lume-ţi cade-n pulbere.

(Aspru:)

Pleacă înapoi! Altarul n-are trepte!
Eşti sus—zadarnic cerci: nu poţi
să-l mai cobori.
Răzvrătire?
Împotriva cui?
Azi nu mai ai nici un vrăjmaş,
poporul ţi se-nchină,
şi eu-s preotul tău!

All of these bronze-colored columns
stand like slender young maids who have cast off their robes
dancing all around you.
An altar have you and people fall on their knees in the dust for you.

(bitterly)

Go back! The altar has no steps!
You are high above us—but in vain you search—you can never
take him down.
Rebellion?
Against whom?
Today you have no enemies left,
the people worship you—
and I, I am your priest!

ZAMOLXE

Tu eşti preotul meu!
Ha-ha! Dar n-o să plec.
Mă-mplânt aici în lespezi.
Fulgere, cu pumnii încleştaţi vă strâng!

MAGUL

O, dumnezeul tău e orb,
şi tu, biet tânăr, i-ai luat
pe umeri soarta.

ZAMOLXE

Şi soarta-aceasta mă face să lovesc.

MAGUL

Norodul nu va crede că eşti tu.
Loveşti? Pe cine? Ai vreun duşman?
Doar vremea, vremea care-a aşezat
piatră cu piatră, şi ţi-a ridicat

ZALMOXIS

You are my priest!
Ha-ha! But I will not leave this place.
I will hurl myself upon these stone slabs.
Lightning, with my clenched fist will I squeeze you!

MAGUS

O, your god is blind—
and you, poor youth have taken
fate upon your shoulders.

ZALMOXIS

And this fate makes me strike out.

MAGUS

The people will not believe it is you.
You strike out? At whom? Have you an enemy?
Only time, time—who has set
stone upon stone and raised

un templu!
Trăsneşte-o!

ZAMOLXE

C-un bici de fulger
voi întoarce vremea înapoi,
şi mâine va fi ieri!
Dintr-un adânc striga-voi de pe țărmul meu stingher,
şi vremea se va trage înapoi,
ca marea când o cheamă luna.
Şi-atunci m-apropiu de urechea ta
şi-ți zic:
„Grăbeşte-te,
îngroapă-ți zeii, cioclule bătrân!
E plin de hoituri cerul tău!

MAGUL

a temple for you!
Strike it!

ZALMOXIS

With a whip of lightning
Will I turn back time and after—
tomorrow too will be today!
From the deep I will call out from my lonesome shore
and time will turn back
like the sea when the moon beckons it.
And then I will draw close to your ear and
tell you:
make haste—
bury your gods, old undertaker!
Your sky is full of rotting corpses!

MAGUS

Eşti tânăr şi orb.
A doua oară vii. De ce?
N-ai fost în stare să rămâi,
de ce te-ai mai întors?
Du-te, pleacă!
Ori nu.
Ţi-e foame?

Ai avut ce să mănânci
în ascunzişul tău atâţia ani?
Ce chinuri. Mă topesc de mila ta. Eşti slab.
Du-te! Dar zilele când s-or mici de frig,
şi foamea te va roade,
îţi îngădui să te-ntorci
din când în când—
necunoscut—ca cerşetor,
să stai aici pe treptele acestor stâlpi
şi să-ţi întinzi spre trecători
tremurătoarea mână.

You are young, and blind.
You come back a second time. Why?
You chose not to remain among us,
so why have you returned?
Go away, leave us!
Or not.
Are you hungry?

Did you have anything to eat
in your little hideaway all those years?
What sufferings. I melt from pity. You are weak.
Go! When the days shrink with cold
and hunger gnaws at you,
you dare to return
from time to time,
unknown—like a beggar,
you should stand on the steps of these columns
and stretch your trembling hand
to those who pass by.

Se vor găsi şi oameni cari să-ți dea
o pâine şi un strop de vin
din toamna lor răscoaptă.
Rămăşițele ce prisosesc
de la altarul tău
de asemenea le vei primi din îndurarea mea.
Am lacrime de milă pentru tine.
O, nu-ncerca a doua oară furia norodului.
Eu nu sunt rău, dar pleacă unde ştii!
Ca cerşetor mai poți să vii
aci, pe treptele acestui templu,
când eşti flămând,
şi viscolul se va-ncălzi sub zdreanța ta!

(Zamolxe se clatină şi se sprijineşte de columnă. Zdrobit de strigătele mulțimei care se apropie de templu: „ Èhove, èhove, Zamolxe!" Ciobanul şi-un alt dac aduc pe umeri statuia zeului Zamolxe şi-o aşează pe piedestalul gol. Popor mult s-adună. Locul unde e Zamolxe. Omul rămâne însă aproape gol. Tot timpul cântă.)

You will find people who will give you
a crust of bread and drop of wine
from their overripe harvest.
Likewise, will you receive the remains
left over on your altar by
my mercy.
Tears of pity have I for you.
O, do not try the fury of your people a second time.
I am not evil, but you should leave this place.
You can always come back as a beggar—
Here, upon the steps of this temple
when you are hungry
and the snowstorm will warm beneath your ragged cloak.

Zalmoxis shakes so with emotion that he must steady himself against the column. He is overcome by the shouts of the multitude that approach the temple; "Ehove, ehove, Zalmoxis!" The Shepherd and another Dacian carry the statue of Zalmoxis on their shoulders and put it down on the empty pedestal. Many people gather, yet where Zalmoxis is standing, there is no one

beside him. Constant singing.

CORUL COPIILOR

Prin uliți ți-am purtat
cioplitul chip, şi goi
căzurăm în nisip.
Nu suntem buni şi mici?
Şi nu-s sub streşine
atâtea rândunici
ce şi-au zidit din lut
cuibarul scund şi sfânt?
O, nu te tulbura!
Şi pentru noi, bieți prunci,
Zamolxe, zeu lovit,
îndură-te, preabun,
de cei ce te-au țintit
cu praştii de alun!
O, nu trăsni pe cei
de fața ta s-ascund,

CHORUS OF CHILDREN

We carried your carved image
through the streets—and naked
fell on the sand.
Are we not small and good?
And are there not beneath the eaves
many swallows
who made their nests of clay,
so shallow and holy?
O, do not disturb them!
For our sake, poor children,
Zalmoxis, the god who was struck,
Harden yourself too well
against those who took aim at you
with slingshots made of hazelnut wood.
Please, do not condemn those
who hide from your face,

şi iezii mai ales
să ni-i fereşti pe stânci
de râpele adânci,
tu, groaznic nențeles!

MAGUL
(*În fața statuilor*)

Din praful ud,
de vinul sfânt,
statuia albă, ridicați-o pe altar!
Cădeți, cădeți!

(*Poporul îngenunchează. Magul ridică brațele spre statuia lui Zamolxe.)*

MAGUL

Întoarce-te, Zamolxe-ntre stăpânii cei dintâi
ai gândurilor, brazdelor,
luminei şi ai apelor!

and especially, the kid-goats
should you guard against the steep ridges
deep ravines,
You, so awesomely misunderstood!

MAGUS
(*in front of the statues*)

From wet dust
Of holy wine
Raise the white statue upon the altar!
Fall to your knees, fall down!

(*The people kneel. Magus raises his arms in supplication to the statue.*)

MAGUS

Turn back, Zalmoxis, from the first masters
of thought, of the furrowed earth,
of light and of the waters!

Răsune stelele-n ecouri
sub sandalele-nălțării tale.
Urcă pragul veşniciei
şi mângâie cu mâna ta
ursita ăstui trist norod.

Cădeți, cădeți!
E ziua tuturor părerilor de rău.
Nisip ați aruncat în ochii soarelui.
Iertare!
Plângeți să miroase-a lacrimi templul!

Înalță-te, Zamolxe!

POPORUL
Înalță-te, înalță-te, înalță-te!

MAGUL

May the stars resound in echoes
beneath the sandals of your ascent.
Raise the threshold of eternity
and caress these sad people
with your prophetic hand.

Kneel, kneel!
It is the day of all sorrows.
You have thrown sand in the eyes of the sun.
Forgiveness!
Weep, all of you, so the temple can smell your tears.

Arise, Zalmoxis!

VOICES OF THE PEOPLE
Arise, arise, arise!

MAGUS

(pleacă spre altarul nevăzut din stânga)
Ieşiţi, fecioare! Jocul sacru să înceapă!

(Şase fecioare, în frunte cu Zemora, vin în faţa statuilor divine şi se închină pe rând fiecare la câte unul din cei şase zei)

ÎNTÂIA
(în faţa zeului cu cap de bour)
Vâlvele reci
din mine de aur
fie-ţi soţii,
puternice taur.

A DOUA
Ochii mi-s dulci,
am trup de petale,
fâlfâi în zbor
cu clipele tale.

(moves to the altar unseen.)
Maidens, come all, begin the sacred dance!

Six maidens led by Zemora come in front of the divine statues. Each one bows down in turn to each of the six statues.

FIRST MAIDEN
(in front the god with the head of a bull)
May cold ripples from
mines of gold
be your mates,
o, powerful bull.

SECOND MAIDEN
My eyes are sweet
I have a body of petals,
they flutter in flight.
with your blinking.

A TREIA

Floare şi om
în glod ți să-nchine,
foc pe altar
mă mistui în mine.

A PATRA

Luna o-ncarc
cu bobi de tămâie,
jarul nestins
în ea să-ți rămâie.

A CINCEA

Trâmbe de fum
se-nalță spre tine,
inimi şi joc
să-ți fie vecine!

THIRD MAIDEN

Flower and man
in mud worship you
fire on the altar
spreads its mist in me.

THE FOURTH MAIDEN

I fill the moon with
nuggets of incense,
undying embers
in her remain for you.

THE FIFTH MAIDEN

Trumpets of smoke
climb toward you
May hearts and dance
always be your neighbors!

ZEMORA

(la statuia lui Zamolxe)

Miere-ți jertfesc
în scrum şi-n jeratic,
Ție—stupar
etern păduratic!

(Începe jocul fecioarelor, însoțit de chitare din altar. În vremea asta)

ZAMOLXE

(tot lângă columnă, după ce-a privit tulburat)

Mă-năbuş. Friguri în vârtej
îmi scutură din temeile cerul.
Nu-i trupul meu un cer?
Dar stelele, stelele chiar,
pe care altădată le-am iubit,
mi s-ar părea amare azi.
Otravă verde picură din ele-n cupa mea,

ZEMORA

(at the statue of Zalmoxis)

Honey I offer you
in ash and ember,
To you—beekeeper
eternal wild man of the woods!

The dance of the maidens begins, joined by guitars from the altar. Meanwhile:

ZALMOXIS

(still standing beside the column, having watched on with worry.)

I am smothered. Fevers in a whirpool
shakes me from the foundations of heaven.
Is not my body in the sky?
But the stars, the actual stars,
that I so loved in another time,
would seem to me today bitter.
Green poison trickles from them into my cup

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

ca din strivite capete de şerpi.

Eu, zeu?
credinţa mea v-a ispitit—altare,
cu mii de jertfitori netoţi!
La luptă, pumni!
Vrăjmaşul?
Eşti tu—numai tu, numai tu, chip de piatră-ncoronat
cu nemurire
şi dezmierdat cu jocuri de fecioare.

(Întinde braţele.)

Zeule Zamolxe, cât eşti de alb, zăpadă!
Dar visul meu e cald şi te topesc.
Aici sunt eu
şi omenescul meu gând.
Acolo?

as though from the crushed heads of snakes.

I—a god?
My faith has tempted you—altars,
With thousands of mindless worshipers!
My fists make ready for battle.
The enemy?
It is you—and only you, an image chiseled in stone, crowned
in immortality
and doted upon by the dances of maidens.

(*stretching out his arms.*)

Zalmoxis, the god, how white you are like snow!
But my dream is warm and I will melt you.
Here am I
with my human thought.
And there?

Eu, zeul,
şi toți bețivii jertfei.
Statuie,
Cu povara ta de munte
mi te ridici pe piept.
Blestem,
ucigătorule de visuri!
Iată, mă ridic în fața ta—
Nu tremuri?
Vrăbii îşi vor face cuib în capul tău!
Zamolxe, zeule,
de te-aş vedea în mărăcini
sau pe gunoi,
la lună cânii să te latre!
Cenuşă, vântul să te spulbere-n nori.
În lături, jerfitori,
şi vreme, înapoi ca marea, înapoi!!

(Se aruncă asupra statuiei sale şi o doboară cu pumnii. Poporul,

I, the god,
and all the drunkards of sacrifice.
Statue,
with your burden of the mountain
lift me to your bosom.
Damnation,
slayer of dreams!
Behold, I rise before you—
do you not tremble?
The swallows will make nests in your head!
Zalmoxis, the god,
should I see you in the bramble
or in a dung heap,
may the dogs howl you to the moon!
Ash—the wind—may it scatter you into the mud.
your followers beside you—
and time, turn back like the sea, turn back!!

He throws himself onto his statue and tumbles it down with his

îngenuncheat, îl priveşte nențelegător, se ridică. Tumult. S-aud strigate: „Statuia", „Zeul", „Spart", „Altarul pângărit", „O, vai!", „Ucideți-l!" Vreo câțiva ciobani se reped asupra lui Zamolxe, îl răstoarnă şi-l trăsnesc cu bucăți din statuia spartă. Din mulțime iese.)

fists. The people, kneeling all around look on with confusion. They stand. There is chaos, and shouting: "The Statue," "The god". "Broken", "Violated altar", "Woe", "Kill him". A couple of shepherds rush over to Zalmoxis and heave him over. They pelt him viciously with broken pieces of his statue. The Hunchback emerges from the crowd. He hurries beside the dead Zalmoxis and then turns harshly to the crowd.

GHEBOSUL
(se furişează lângă trupul mort şi se-ntoarce spre norod cu un rânjet)

A doua oară a venit între voi
şi nu l-ați cunoscut.
Ochi ca ai lui, nimenea n-a mai avut,
şi nu l-ați cunoscut.
Apropiați-vă, priviți-l!
V-ați ucis pe Zamolxe cu statuia lui,
nemernici!

HUNCHBACK
(rushes to the dead body and turns to the people with a cry)

This is the second time he has come among you
and you didn't recognize him.
He has eyes unlike no other
and yet, you knew him not.
Come closer, behold him!
You have murdered Zalmoxis with his own statue,
scoundrels!

(Uimire şi câteva țipete. Toți se adună în jurul celui mort. Apoi

(Astonishment and some cries. All gather around the dead man.

liniște.)

UNUL
(*Lângă columna din față, către vecinul său)*
Zamolxe e mort.

AL DOILEA
Dar ne-a adus pe Dumnezeu.

ÎNTÂIUL
Orbul e iarăşi între noi.

AL DOILEA
Şi-n noi.

Then silence)

FIRST PERSON
(standing beside the column in front, addressing his neighbor.)
Zalmoxis is dead.

SECOND PERSON
But he brought us God.

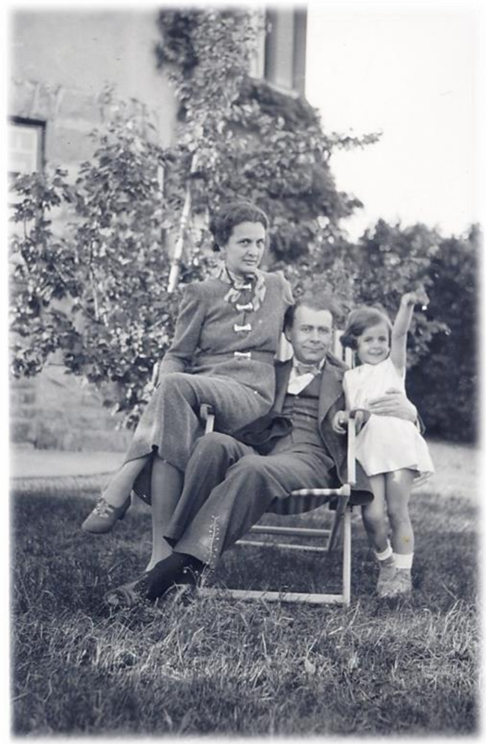
FIRST PERSON
The Blind One is among us once more.

SECOND PERSON
And within us.

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

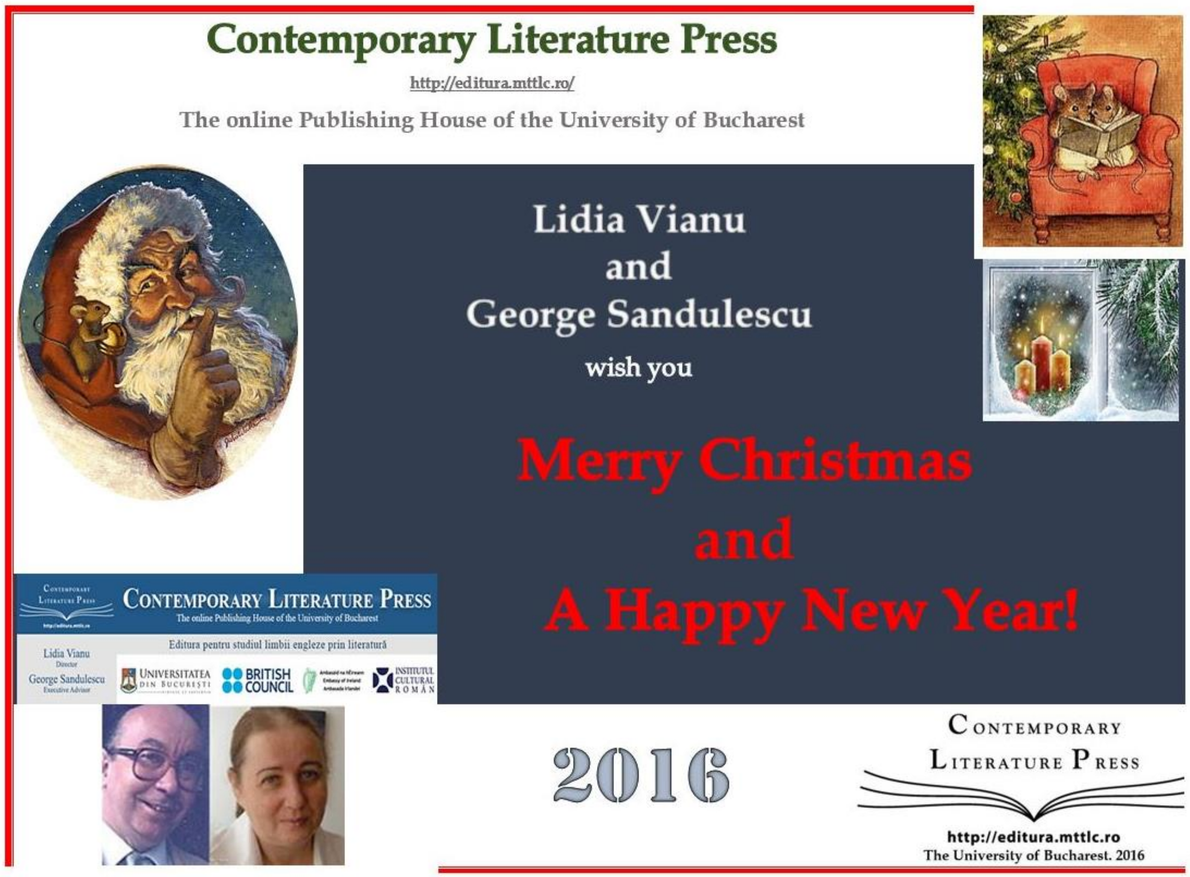
Lucian Blaga
Zalmoxis. Parallel Texts.
Translated into English by Doris Plantus

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015